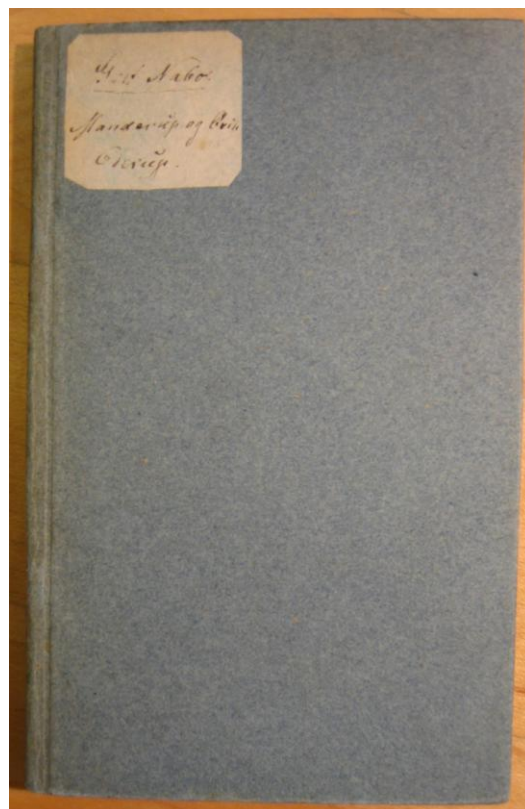
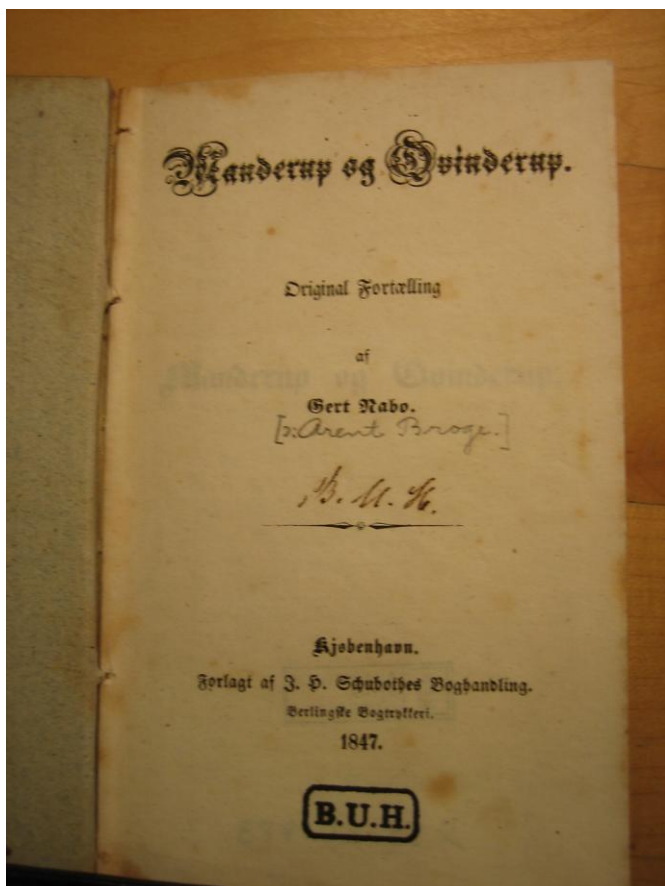

Manderup og Qvinderup.

Original Fortælling af Gert Nabo [Arent Broge]

Kjøbenhavn.

Forlagt af J. P Schouboes Boghandling,

Berlingske Bogtrykkeri

1847.

Indledning

Aldrig, saalænge den danske Bøgelund beskytter dansk Ærlighed og Fædrelandskjærlighed, vil Aaret 1807 med sine Rædsler tabes af Minde. Tiden vil læge de længe blødende Saar, Slægter ville svinde og Slægter fremstaae, men Mindet vil leve og Historien vil indtil den sidste Dag stedse omtale hiin skjæbnesvangre Tid. Men aldrig vil Tiden afvadske, og aldrig vil Historien heller oversee den Skamplet, som Storbrittanien ved Overfaldet paa Danmark, Ødelæggelsen af den danske Hovedstad og den danske hæderværdige Flaades Ran, tilføide sit Banner. Lad dette end, stolt af tusinde Seire, vaje over Alverdens Have; ved Mindet om hiint Tog maa Britlands tapre Søn dog stedse

skamfuld sænke sit Blik og de kommende brittiske Slægter maae tilstaae, at deres Forfædre een Gang vare Røvere og Voldsmænd.

Sujettet til efterfølgende Fortælling er ikke taget ud af hiin vigtige Katastrophe og bærer ei heller dens sørgelige Præg, dog, saasom den ikke alene for saavidt Tiden angaaer griber ind i Fortællingen, men denne endog, uden hiin, vel aldrig var bleven til, saa tør Forfatteren ansee sig lige saa beføiet til, ved nogle henkastede Pennestrøg at give sin Harme Luft, som befriet for nøjagtigt at beskrive en saa ofte og saa tydelig beskreven Begivenhed.

Katastrofens Rædsler strakte sig ikke umiddelbart til det Sted, der var Skuepladsen for den Begivenhed, som jeg her agter at meddele Læseren; dog kunde man, i de Nætter, da Kjøbenhavn blev bombarderet, fra mine Forældres Have tydeligen see de Buer og Linier, som de brittiske Bomber og Brandraketter beskreve paa den natlige Himmel, imod den ulykkelige Stad, ligesom man ogsaa med Hovedet lagt mod Jorden kunde mærke Drøn paa Drøn.

Mine Forældre boede nemlig i Slangerup; nogle af mine ældre Sødskende vare i den betrængte Stad; ubeskrivelig Jammer lød uafbrudt i vort som i de fleste Huse i den lille By: een Familie havde en Søn at begræde, en anden en Datter; Een havde en Broder, som man aldrig mere turde vente at see, en Anden en kjær Ven, hvem man i Tanken saae jammerligen knust af de fjendtlige Kugler og Granater. Og naar nu et rødtligt Skjær, udbredt over den østlige Himmel, tilkjendegav at Brandpilene havde antændt Staden, da opstege de meest hjerteskjærende Skrig og Bønner fra enhver Strube. Ingen tænkte paa Søvn; man ventede jo hvert Øieblik, at vor By ogsaa skulde blive gjæstet af et fjendtligt Streifcorps. Enhver syntes allerede at see sin Eiendom fortæres af Flammerne og sine Kjære dræbte paa de meest barbariske Maader. Sager af Værdi havde man hemmeligen nedgravet; Kreaturerne havde man mærket og sluppet løse. En stor Deel Mennesker, isærdeleshed Fruentimmer og Børn, sagde hver Morgen, efter en i Angst og Rædsel tilbragt Nat, Farvel til det kjære, om end nok saa fattige Hjem og vandrede til Skoven; ikke for at frydes ved Naturens Barm, nei! for at undgaae det første, det saa meget frygtede første Sammenstød med Fjenderne og for i Skovens Skjul at bede for Byen og for dem, som der maatte blive tilbage, udsatte for saa mange Farer. Ved Nattens Frembrud vendte de instinctmæssig, dog i bange Forventning, tilbage.

Fra Kirketaarnet saae man stundom med Bæven engelske Tropper i Retningen af Kratmøllen og Lindholmgaard, men med Glæde saae man den vende om, eller give deres Marsch en anden Retning, hvorved Byen blev forskaanet for det ængstende Besøg.

Endelig indløb Efterretningen om, at Kjøbenhavns Porte vare aabnede for Fjenden. Denne i Grunden høist sørgelige Efterretning frembragte dog hos mange en velgiørende Virkning; Myrderiet var dog nu standset og haabet om, at den Almægtige muligen havde beskyærmet deres Kjære, saa at disse om føie Tid atter kunde hvile ved det Hjerte, der i Nødens Stund saa ængsteligt havde banket for dem, Haabet om Fred og Glæde vendte tilbage. O! Haab, Du Himlens bedste Gave, Du Jordens høieste Lykke, Du, den Krykke, hvorpaa vi alle humpe igjemmem Livets Trængsler og hvorved vi reise os, naar en eller anden Vind har kastet os overende. I Dig er Salighed, selv om Du stundom kun er en Drøm, en Lygteemand, fremavlet af Egoisme og andre Uhumskhedsdunster, som opstige af Jordelivets svangre Mosegrund.

Folk begyndte nu atter at tænke paa Livets Sysler, paa hvor det var man sidst slap og hvor man igjen skulde tage fat; vor Gjenbo Skrædderen satte sig betænksom op paa sit Bord; vor Nabo Agerdyrkeren grundede over hvilken af hans Marker der bedst egnede sig for Vintersæden. Smeden

Hans Schermacher tænkte vel paa sin Ambolt, men først og fremmest paa, at han havde et otte Ugers gammelt Barn, som endnu ikke havde været i Kirke. Og ligesom Byen begyndte sin Virksomhed, saaledes ville og vi begynde et Capitel med et

Barselgilde

"En herlig Anledning," sagde Smeden, da han kom for at dreie paa Hatten og bede mine Forældre til Fadders, "en herlig Anledning til at prise Gud for Vaabenstilstanden eller hvad det kaldes, og til at samle Byens agtværdige Mænd og Borgere, saa at det gamle Samqvem, det gamle Liv atter kan bringes paa Fode og vi i Eendragtighed kunne virke til Byens Bedste; lad det koste lidt; lad gaae! et Barselgilde skal det blive, som skal have vadsket sig og sige Sparto til den halte Pottemagers; jo siig kun som sandt er at Hans Smed altid passer Tiden og gjør sine Ting godt?

Rygtet om Smedens forestaaende Barselgilde fortrængte tildeels alle Bekymringer, ligesom det ogsaa igjen foraarsagede nogle, saaledes mindes jeg til Exempel, at Ærmerne paa min Moders vatrede Silkekjole, uagtet den virkelig bedrøvede Stemning som herskede i Huset, nødvendigviis maatte undergaae en total Forandring og en Flynderryg, efter et hos Frue Kneisenakke laant Mynster, indsættes. I andre Huse skulde muligen endnu større Reformer foretages, hvorom jeg hos en under Navnet "Syvskjæppesladdersken" vel bekendt Madame vilde have kunnet indhente de fornødne Oplysninger, hvilket jeg maa tilstaae at have forsømt. Jeg drømte dengang ikke om at jeg nogensinde skulde komme til at skrive denne Fortælling.

Den høitidelige Dag nærmede sig, og det viste sig at Tunger og Hænder havde fuldt op at tage vare; den kom som en med Længsel ventet Fest, ikke blot for de Mange, der efter den spendable Smeds Indbydelse, stive og strunke turde betræde Gildehuset, men ogsaa for de Flere, af Skjæbnen i en Smeds Skikkelse mindre Begunstigede, der maatte lade sig nøje med, i tvende Geledet at staae opstillede paa den Vei, som Toget havde at passere til Kirken. Disse glemte naturligviis ikke at holde sig skadesløse ved at indsuge Hævnens Honning; mængen en ærbar Kappesløife i Kirkeparaden blev tillagt den grueligste Beskyldning, Beskyldningen for Coquetteri; mængen en Kjole af tilbørlig Vidde blev erklæret for en snever Pjalt osv. Ja selv under Kirkens hellige Tag, saasom den gamle Degn ikke mægtede at holde Sværmen ude, og selv under Fuldbyrdsen af den høitidelige Handling, kunde Misundelsen ikke lade være at hakke paa Næstens Steengjærde, fordi det var for høit for dem at komme over. Smeden havde ikke budet Alle til Fadder.

Jeg havde ogsaa været Tilskuer ved Toget; jeg skulde møde i Gildehuset om Aftenen. Jeg gik hjem og tog Plads i Gangen paa det Sted, hvor jeg for faa Dage siden havde seet saa mange Sukke opstige fra beængstede Hjerter, saa ung jeg var, bar jeg dog et Nag i mit Hjerte nemlig mod den Fjende, som voldelig havde overfaldet mit fredelige, mit høitelskede Fødeland med Mord og Brand. Dengang jeg saa Taarerne og hørte Sukkene følte jeg især en Attraa efter at styrte mig imod Voldsmændenes Skarer og offre Fædrelandet mit Blod, nu maatte jeg harme mig over at de fleste Mennesker i Byen, ret som om de over en Barnedaab aldeles havde glemt en for faa Dage siden saa dybt følt Smerte, hengav sig, nogle til Glæde andre til usle, nedværdigende Følelser: Nid og Ondskab. Dette stemte saalidet overens med min hidtil nærede Mening om Menneskene, som jeg indtil denne Dag kun havde havt Leilighed til at see fra den elskelige Side, at jeg ret alvorlig grublede over, om der af min tidligere Mening stod noget til Redning eller den aldeles maatte omstyrtes og en ny mørk og skummel reises paa dens Ruiner, og Resultatet af denne min lange og efter mine Evner dybe Granskning over Menneskets Letsindighed i Krigs- og Barselgilde- tilfælde har senere mængen en Gang, da jeg som Ældre havde kiget lidt dybere i Tingen og seet mange underlige Bukke og Bukkespring bragt mig til Latter; skulde det have samme Virkning paa Læseren, saa vil jeg ikke angre

at have opbevaret nogle Stumper heraf, ei heller at jeg vover at byde ham denne noget umodne Frugt.

Jeg fandt i Mennesket et underligt Væsen, der bumper paa sin Krykke efter Lygtemanden, leer og græder, beder og bander, hoverer og fortvivler, elsker eller hader og veed som oftest ikke hvorfor, slaaer stundom bagud som et andet Fæ, troer at ramme Næsten og rammer sig selv, snubler over sin sande Lykke og drukner deri, medens han troer det er i Gadekjæret.

Jeg spurgte mig selv, "hvi gjør et Snært af Ulykkens Svøbe os saa smidige, saa ydmyge at vi tye til Gud og til vore Medmennesker, medens der hører saa stærke Been til at bære gode Dage; er Lykke Ulykke og Ulykke Held paa Jorden. Er Mennesket skabt til noget meget Stort; hvi ere vi da saa usle og smaa?"

En saa aandsforvirrende Labyrint blev Frugten af min tidligere Granskning over Menneskevæsenet og trods de mange Erfaringer, som Tiden bragte mig, er jeg aldrig sluppen ganske ud deraf. Naturligvis fordi jeg som alle de Andre gjorde Bukkespring efter Lygtemanden.

Ved Smedens Barselgilde blev ogsaa gjort Bukkespring som følger. Man aad og drak, thi Smeden gjorde stedse sine Ting godt; der manglede Intet, man politiserede og chicanerede over og under Bordet, med Klem, thi Pladsen var indskrænket og Punchen god.

Efter Bordet blev Stuen gjort ryddelig til Dandsen. De ældre Spidsborgere toge Kalotterne paa og droge sig tilbage, nogle til Smedens ærværdige Sengekammer, andre til Børnestuen, til Bedstefaderens og til Svende- og Pigekamrene. Vi ville nu følge hine fire Knaster, som tae Sengekammeret under Beslag, og med hvad der for denne Nat foregik, begynde et nyt Capitel som vi ville give Navnet

Øgenavnene

Med disse fire Mænd ville vi foreløbigt stifte et slags Bekjendtskab. Den ene af dem havde i flere end een Henseende Overvægten over de Øvrige; for det Første var han, hvad Legemet angik, meget stor og af et umaadeligt Omfang; dernæst var han bekjendt for sin umaadelige Rigdom, hvormed hans gode Hjerte bød ham at komme sine trængende Medborgere tilhjælp ved Laan, Caution osv. Renter tog han aldrig af de Summer, han udlaante, men, ikke fri for den pengearistokratiske Stolthed, tiltog han sig, uden just at betinge det i Gjældsbrevene, den Ret ved enhver Leilighed at gaae foran, ligesom og i Borgerskabets Forsamlinger, ved Gilder og andre Sammenkomster at føre Ordet; endeligen eiede han, til sin Stoltheds Forøgelse, i sit eneste Barn, Byens skønneste Mø. - En huld og elskværdig Pige var hun i Sandhed, den liden Ingeborg. Mandens Forfædre havde alle, saalangt Traditionen strakte, formedelst deres Grunker, baaret Tilnavnet "Mangepenge"; med Grunkerne havde han tillige arvet dette og kaldtes "Christen Mangepenge".

Den anden Mand i Sengekammerets Fiirkløver var en lille gammel, men vims Skomager; han eiede Lidet eller Intet, med Undtagelse af et muntert Sind og, som man sagde, den Egenskab, at kunde ryste Vittigheder ud af sit Skjødskind. Denne Egenskab forskaffede ham ikke alene Adgang til, men gjorde ham endog uundværlig ved enhver Forsamling. Han havde ligeledes arvet et Øgenavn, men ingen Grunker; han kaldtes "Puds" og da han nu havde en voxen Søn, hvem man ikke kunde nænne at berøve sin eneste Fædrenearv, Øgenavnet, saa kaldte man, for at skjælné Faderen fra Sønnen, hiin "gamle Puds" og denne "lille Puds".

Om den Tredje af vore Mænd veed jeg intet Andet at sige, end at han bar en fæl rød Paryk og Spotnavnet "Syltepeer".

Den fjerde og sidste bar sorte Klæder og Stort Kalvekryds, kort sagt, det var Degnen. Jeg burde vel have anført ham først, thi han burde jo have den aandelige Overvægt, men jeg saae aldrig nogen Aand hos ham. Hans Kone var derimod meget aandrig, og desuden var man altfor vant til at see Christen Mangepenge i Spidsen.

Naar de fire Mænd vare samlede, saa faldt det ganske af sig selv, at der maatte spilles Styrvolt; Christen fik Peer til Makker og Spillet begyndte.

"For Fanden, Syltepeer, hvi satte Du ikke en Paust i ?" sagde Christen.

"For at Puds skulde pudse den væk med en Karnøffel? nei Tak!"

"Saa kunde dit Fæ jo have taget en Styrvolt eller en Gammel. See nu, der har de det femte Stik"

"Man er ikke altid et Fæ, fordi man ikke har fuldt op, desuden kan Du gjerne holde inde med Din Syltepeer, Alle ere ikke skabte til at være Christen Mangepenge."

"Naa naa! godt Ord igjen Venner!" sagde gamle Puds, "Christens Penge rager jo ikke Dig, Peer, ligesaa lidt som Sylten, der blev lavet af den Griis, Din Moers Moerfader stjal, vedkommer Christen, den blev jo opspiist dengang Din Bedstemoder blev døbt, lad os nu ikke have ondt af den. Du gav Puds en Snært, seer Du, nu gav han Dig igjen, qvit min Broer! Hvem gier Kaart?"

"Punsch, Hans Smed," raabe Christen til Værten. "Der sidder os Noget i Halsen!"

Punschen kom; man klinkede, drak og var gode Venner.

"Det er sandelig en Uskik med de Øgenavne" bemærkede Degnen, "Sligt burde sandelig neddæmpes."

"Det er sandelig en Sandhed, Hr. Præceptor, Alt maa herunder", svarede Puds og tømte sit Glas. "Jeg for min Deel bryder mig Fanden om Pudsnævnet; der klæber intet andet derved, end at jeg er en Pudsmager og saa var Farfader og Fader før mig. Fædrenes Skaal!"

Man drak saaledes tæt og Tungerne bleve smidige. Puds strøg sig om Skægget og tog atter Ordet saalunde "Det kunde ellers sikkert lede til mangel forbandet pudsig Historie, dersom man, istedetfor som min ærede Makker, vor gode Byes gode, ærværdige Degn, nyligen yttrede angaaende Neddæmpning af Øgenavne, hvorpaa vor Bye er saa riig, dersom man, siger jeg, i stedet derfor anvendte al sin Smule Viid, for ret at trænge dybt ind i Sagerne. Tilbunds er nu som I veed altid mit Valgsprog" han tømte atter sit Glas. "Ja mangel en snurrig Historie vilde virkelig komme for Dagen; der er nu for Exempel denne Tobias Klærk, Bødkeren hernede paa Hestetorvet. Min Bedstefader, der ogsaa som sagt var en Puds, (Gud glæde hans Sjæl) han kunde een og den var fløite mig god. Denne Klærkefamilie skal egentlig nedstamme paa Sværdsiden fra en Munk. Hvorledes, vil I vel spørge, kunne Munke blive Stamfædre? Og jeg svarer Eder: en Munk kan blive til Alt, dog sjelden til en brav Karl. Paa Skjortesiden skal Klærk, efter min Bedstefaders Fortælling, have den Ære at nedstamme fra en høibaaren Ridderfrue. Dette skal være saaledes tilgangen: Munken var hendes Naades Skriftefader. I Ridderens Fraværelse blev han hende noget mere. I forstaaer mig nok? Følgen heraf blev en Dreng. Forholdet skal imidlertid ved Ridderens Hjemkomst fra Krigen, hvori han efter dens

Tids Ridderskik og Brug gjerne færdedes, være kommen ham for Øre, han passede paa og traf Fyren ved Nattetid i Fruens Sovekammer og den arme Munk maatte, høist ubehagelig overrasket og uden i en saadan Hast at kunne finde sine Permissioner, som han for Bequemmelighed havde aflagt, springe ud af et Vindue. Nu, det kunde vel endog have passeret, thi Munkekappen har skjult saa meget: men hans onde Skjæbne nøjedes ikke dermed, nu skulle I høre: Da den hellige Pater i Dagbrækningen ankom til Klosterporten vilde Portneren, som havde et Horn i Siden paa ham, ikke lukke ham ind, foregivende at han ikke kjendte ham. "Hvi vil Din liderlige Skalk sige, at Du ikke kjender mig," sagde Munken, "vel veed jeg at det er Hævn, fordi jeg nyligen, da jeg saae et Qvindfolk liste sig ud fra Dig, som Pligten bød mig, anklagede Dig for vor høiærværdige Prior. Jeg er udmatter og trænger til Hvile; jeg har tilbragt Natten i strængt Arbeide; jeg har trøstet og husvalet en døende Synder og bedet for den Sjæl, der ængstedes for at fremtræde for sin Dommer."

Portneren gjenmælede som saa: "Har I husvalet en Synder, eller, som man snarere skulde tro, en Synderinde, som til Løn for Eders Møie har gjort Eder til Arving af sit Skaberak, hvorved I er bleven saa ganske ukjendelig, da har I jo alt høstet Eders Løn."

"Almægtige!" skreg Munken i Fortvivelse, thi han havde ved Portnerens Tale kastet et Blik paa sin Paaklædning og fandt sig iført den Høibaarne Frues storblommede Slaabrok. Den arme Skjælm, hvad skulde han gjøre? og hvad gjorde han? see det vidste min Bedstefader ikke at fortælle! men den gamle Her, som i flere hundrede Aar skal have beboet Halmsgaards Hule her udenfor Byen, skal nok have været den Ugle, der tudede Ridderen Ørene fulde om Fruens og Munkens Forhold og om Drengen, hvem Ridderen hidtil havde anseet for sit eget Kjød og Blod. Drengen faldt nok Byen her til Tynge og Byen fandt Anledning til, da dog Alt bør have et Navn, at kalde ham Klærk og til yderligere Bekræftelse paa hans legitime Herkomst kaldte man ham tillige

Tys! der er vel ingen Damer tilstede? kaldte man ham Buxeløs. – Begge Navnene have indtil denne Dag fulgt Drengens Efterkommere og ville vel fremdeles blomstre; thi man siger jo for vist, at Tobias Buxeløs gjør Haneben for Din Datter, Ven Christen, for vor Byes Skjønhedspærle, den huldsalige Ingeborg, og han er min Sjæl en retskaffen og stræbsom Mand, som Du ikke med Grund kan afvise, ifald han kan vinde hendes Hjerte."

"Du kom da endeligt til mig tilsidst, min gode Puds sagde Christen Mangepenge. Men hvad den Ting, jeg mener Sammenhængen med min Datters Hjerte og Buxeløs angaaer, da vil jeg i Fortrolighed sige Dig, at hverken Du med dit Pudsmageri eller jeg med mine Penge, eller hun eller han kan gjøre Noget i den Sag. Det hænger i en lang usynlig Traad; men jeg har allerede modtaget et mærkværdigt Vink og den gamle Knude vil snart løses af en mægtig, men usynlig Haand. Gud lede Alt til det Gode!

"Hm! hm!" sagde Puds, glad over at have faaet Christens Tunge saa godt paa Gled. "Hør min Ven jeg ønsker af mit Hjerte Dig og dit kjære Barn alt tænkeligt Godt. Men siden jeg nys kom til at tale om Halmsgaards Hule, saa rinder det mig i Tanken, at min Bedstefader, som ret var hjemme i Byens gamle Sagn og Krøniker, tillige fortalte Noget om dine Forfædre og dermed havde, om jeg ikke tager feil, Fru Halmsgaard og hendes Hule en heel Deel at gjøre. Jeg har nu givet et ikke saa ringe Bidrag til Øgenavnenes Historie til Bedste, ryk Du nu ogsaa ud med en Stump. Jeg synes det er saa forbandet morsomt. Men skyl først Din Hals, min Ven. Styrvolten bliver dog ikke til Noget, thi see vore tvende Makkere, hvor sødeligen de ere indslumrede!"

"Saameget desbedre," sagde Christen Mangepenge, efter at have tømt Glasset. "Saameget desbedre kan jeg fortælle det lidet jeg veed om mine Forfædre, thi jeg Skjætter dog ikke om, at hele

Byen skal have disse at løbe med. Dig kan jeg fortælle hvad jeg veed, saavel som hvad jeg om en liden Tid haaber at komme til Kundskab om, thi, som sagt, et Vink er mig givet, og Aabenbarelsens Time vil ikke være langt borte, saasnart vi faae Fred og de forbandede Engelskmænd ere borte, vil min og mit Barns, ja alle mine Efterkommeres Skjæbne blive aabenbaret. Hvad jeg veed om den forbigangne Tid, skal Du høre, min Ven, ærligt og sandfærdigt. Jeg ved ikke, hvordan det er fat med mig, men jeg føler, at jeg trænger til at aabne mit Hjerte for en Ven, paa hvis Raad jeg kan forlade mig. Hm, hm! Hør da, Du min intime Ven, hvad aldrig før er kommen over mine Læber: Naa, Herre Gud! en af mine Forfædre var for meer end hundrede Aar siden, en fattig Djævel. Han var Byens Hyrde, laae i en Jordhytte herude paa Overdrevet og vogtede Byens Qvæg. Hm, hm! der kommer mig min Sandten ordentlig Taarer i Øienene ved at tænke derpaa."

"Drik en Gang, min Bro'er!" sagde Puds og fyldte Glassene; "Din fattige Tipoldefaders Skaal!"

"Hvor var det nu vi slap?" spurgte Christen og satte det tømte Glas.

"Ved Byens Qvæg," svarede Puds.

"Rigtig! ja fattig var han, det sølle Skrog, men jeg har Bitterdød seet Sort paa Hvidt for, at han var Byens redeligste Mand. Sort paa Hvidt, siger jeg, skrevet med egen Haand af en af de mægtige Atteker, hvis berømte Slægt i Aarhundreder udelukkende og uafbrudt som Borgemestere styrede denne Byes Vel og Vee med Kløgt og Mod.

"Det vilde den Tid sige noget, seer Du. Her var Slot og Kloster og Kobberporte, kort sagt, det var en Stad, Gud naade os for hvad den nu er, og desværre, det seer ud til, at den endnu vil synke dybere.

"Denne Borgemester Attekes Frue var nemlig bleven forgiort, overseet, som man kalder det; Gud ved, hvad Ondt hun var kommet over. Hun leed meget og hendes Ægteherre sørgede svarligen. Saa har han selv skrevet. Og han søgte Raad saa viden om baade ilands og udenlands, men det vilde Intet baade. Da gik han i sin Qvide en mørk Nat ud i den frygtelige Halmisgaards Hule, knælede og bad Gud om Mod og et lykkeligt Udfald, hvorpaa han trende Gange raabte Halmisgaards Navn. Endeligen treen hun, bu! jeg gyser! det er dog en Helvedes Støi de gjør inde i Stuen; jeg troer de dandse Hytten omkuld Endeligen treen hun ved Borgemesterens tredje Raab frem af Hulens Aabning og spurgte med en gruelig Stemme og i et blandet Sprog, om hans Begjær. Hun maa tillige have være forfærdelig at skue, thi den mægtige, høibaarne og tapre Borgemester tilstaae selv, at han paa sine Knæe anraabte hende om Redning for sin dyrebare Viv, det er alt sammen hans egne Ord, som jeg Snese Gange har læst i Enrum, hvilket Du vil kunne høre paa Stilen.

"Efter nogen Betænkning gav Fru Halmisgaard ham følgende Svar: Hiin gamle Eeg, som stander hist paa Skrænten og som alt mangel Vaar drog hen over uden at skjænke dens udtørrede Grene et eneste Blad til Prydelse, høit i dens gamle Krone har engang en Ørn eller en anden Fugl tabt Kjærnen af et Rønnebær; deraf er fremkommet et lidet Træ, som grønnenes hver Vaar. Man kalder et saadant Træ Flyverørn, nogle Blade deraf, lagte i den Syges Hjertehule, ville gjøre hende karsk; men mærk Dig vel, griber en vanhellig Haand efter Urten, da koster det den Forvovnes Liv. Er du selv, eller veed Du en anden fuldkommen retscaffen Mand hvis Higen efter Guld, verdslig Ære eller Forfængelighedens Tørst aldrig drog ham af Retscaffenhedens Vei, da og kun da kan Du vente at see din hjertenkjære Hustru reddet. Mærk dernæst, at Urten kun besidder slig helbredende Kraft naar den nedtages ved Nyttænd!"

Grublende gik den gode Borgemester hjem og lukkede sig i trende Døgn inde, uden at tage vare paa sine Embedspligter, uden at lade sig see for Nogen og uden at nyde Føde eller Hvile. Selv dristede han sig ikke til at klavre op i den meget høie Eeg, hvis udtørrede Grene ikke gave sikkert Fodfæste, Gud maa for resten vide – flere Herrer bære stundom store Synder – muligens fandt han ikke heller sin Samvittighed saa fuldkommen reen, som Fru Halmgaard fordrede den.

”Paa den fjerde Dag lod han en for sin Ærlighed bekjendt Mand kalde for sig, og efter at være fuldkommen bekjendt med Sagen paatog denne sig mod en anstændig Belønning at bringe Flyverønnen. Han indfandt sig ogsaa punktligt den førstkommende Nytændsnaat og gik, ledsaget af Borgemesterens bedste Ønsker om et heldigt Udfald, ud af Byen.

”I Haab og Frygt ventede Borgemesteren paa hans Tilbagekomst; han kom aldrig tilbage, men hans Legeme fandtes næste Morgen liggende sønderknuust ved Egens Rod.

”Tid efter anden fandtes Flere, som paa Borgemesterens Opfordring paatog sig dette farlige Foretagende; dog alle uden Held, idet Nogle, ligesom den Første fandt deres Død, Andre faldt ned og sloge sig til Krøblinge og atter Andre tabte Modet og opgave Forsøget paa Halvveien. Enhver, som bragte sit Liv med tilbage, forsømte naturligviis ikke, at udstaffere Eventyret med en Hær af myldrende Trolde, Hexe osv. ligesom de alle vare enige i, at Fru Halmgaard, som hver Gang fremstod, var et ubeskriveligt Uhyre, der kun tildeels formaaede at paatage sig menneskelig Skikkelse og paa hvis Vink Helvede og dets Hærskarer maatte staae paa Pinde.

”Endelig fik den bekymrede Borgemester en Dag, da han i Fortvivlelse løb omkring paa Overdrevet, Øie paa den fattige Qvægvogter i Jordhytten, han nedlod sig til en Samtale med denne og Enden blev, at den fattige Mand hentede Lægemedlet ned af Egen og blev derved paa en forunderlig Maade, som jeg i øvrigt ikke videre kan forklare, til en hovedrig Mand, købte Huse og Gaarde, rev dem ned og byggede nye; saaledes skal for Exempel den Gaard, jeg endnu beboer paa Torvet, være opbygget af ham. Gud velsigne ham i hans Grav; i hans Velfærd har Gud indtil denne Dag lagt sin Velsignelse, til Gavn for hans Efterkommere i mangfoldige led; men det ham tillagte Navn ”Mangepenge” have vi ogsaa biebeholdt indtil denne Dag!

”Nu ved Du, min kjære Puds. Oprindelsen til Navnet Mangepenge, og seer saaledes Dit Register over Byens Øgenavne forøget.”

”Rigtigt!” svarede Puds; ”meget rigtigt, min agtbare Ven, Ætling af Byens fordum eneste ærlige Mand, og aldrig skal jeg forglemme, hvor og naar jeg fortæller Mangepengernes mærkværdige Historie, at tilføie, at denne Grundærlighed indtil denne Dag har vedligeholdt sig i Familien. – Men à propos, Min Ven, Du lod i din Tales Løb et Ord falde om et Vink, et forunderligt Vink, hentydende til Noget, der snarligt vilde blive opklaret. Siig mig engang

”Tys! for Fanden!” udbrød Christen Mangepenge, ”hvad i Herrens Navn er der dog paa Færde derinde?” og nu blev Døren voldsom stødt op ind til dette Geheimeconference-Cabinet, hvori ikke politiske Anskuelser, Cabale eller hvad de Ting kaldes, som høre til i et saadant Cabinet, nei, hvori Smedens Punsch havde viist den høist forskjellige Virkning, at medens den ene halve Deel af Raadet følte sig uimodstaaeligen hendraget i Søvnens Arme, den anden halve Deel derimod følte sig usædvanligen og ligesaa uimodstaaelig ansporet til ”ins geheim” at aabne Archivet for Hjertets hidtil velbevarede Hemmeligheder. NB. gamle Puds udførte en Fiisicus’s Rolle, han tog Mere end han gav, thi Puds vidste altid, hvad han gjorde. Maaske gaaer det til paa lignende Maade i flere Geheimecabinetter, men det vedkommer ikke denne Fortælling. Vi have sagt, at Døren til Cabinettet,

nemlig Hans Smeds Sovekammer, voldsom blev stødt op, ja! og ind styrtede Gamle og Unge i den største Forvirring, forstyrrende saavel vore sovende som vaagne Raader, eenstemmigen skrigende de rædselsfulde Ord, som vi ville benytte til Overskrift over vort næste Capitel, nemlig:

Engelskmændene ere komne

Hvor, hvor? raabte Christen Mangepenge; næsten qvalt af sin skjønnne Datter, som i sin Hjerterangst havde slynget sine Arme fast omkring hans massive Hals, "hvor ere de, mit kjære Barn? og gjorde Forsøg paa at reise sin kjæmpemæssige Krop fra Stolen, hvilket ogsaa omsider lykkedes, thi Angsten, som i slige Tilfælde gjerne er større hos den Rige end hos den Fattige, der idetmindste ikke behøver at frygte for at blive sig sit Liggendefæ berøvet, havde ved de Indtrængendes Udraab "Engelskmændene ere komne", aldeles bortdunstet hans gamle gode Ruus.

"De ere erinde i Storstuen!" svarede Ingeborg med Skjælven; de ere overalt, kjære Fader, og vel ogsaa hjemme hos os!"

"Gud være os naadig, mit Barn!"

"Naa, hvad," trøstede Puds, "der er jo Vaabenstilstand; de ville vel altsaa ikke udøve nogen Fjendtlighed her, saa meget mindre, som vi ikke have sat os til Modværg, men tværtimod ville behandle dem paa det Bedste. Men hør, hør til! man dandser jo igjen derinde, og Spillemanden filer paa Fiolen, saa den hylar i høien Sky; kom min Ven, lad os gaae ind at see."

"Ja," svarede Christen, "Du er en brav og fornuftig Mand; gaa Du nu saaledes foran, min Bro'er; Du kan jo tydskes med dem; Du har jo været udenlands, i Flensborg, gaa Du foran i Guds Navn."

Puds og Christen gik nu ind og fandt tvende fjendtlige Husarer dandsende meget anstændigt, den ene med Lene Smeds, hvis Knæ synligt rystede, den anden med den aandrige Degnemadame, som smilede skjelmisk til sin flinke Dandser og af og til kastede et stolt, hoverende Blik til dem, som efterhaanden vovede at kikke ind i Stuen.

I det Øieblik de tvende omtalte Mænd traadte fra Sovekammeret ind i Storstuen, indtraadte Hans Smed fra Kjøkkenet og sluttede sig, tagende lange og lette Fjed over Gulvet, til disse. Øieblikkeligt ophørte Dandsen, og efter cavalermæssigt at have ført deres respective Damer til Sæde, fremtraadte begge Dandserne med militair Anstand for Mændene, og bade paa godt Tydsk om Tilgivelse for Deres Dristighed, hvilket de forsikrede, kun at have begaaet i den Hensigt at opvække Tillid, da den Forvirring, som deres Ankomst, til deres store Bedrøvelse, havde bevirket, ikke var undgaaet deres Opmærksomhed. De bade fremdeles, at man ikke vilde lade sig forstyrre og tilbøde øieblikkelig at forlade Stuen og tage Plads i Stalden, paa et Loft, i Smedien eller hvor som helst man vilde henvise dem, da de fuldt vel indsaae, at man for denne Nat ikke kunde indrømme saa uventede Gjæster noget beqvemt Opholdssted der i Huset.

Puds fortolkede deres Ord efter bedste Evne; herved, men endmere ved deres artige og ærbødige Opførsel, bleve Gemytterne snart nogenlunde beroligede.

"Kom frem med Mad og Drikke, Du elendige Bønbas" raabte den gamle Niels Schiermacher, som formedelst en mere end daglig Ruus ikke havde kunnet forlade Bedstefaderstolen bag Kakkelovnen. Dette Udraab gjaldet Gubbens Søn, Hans Smed, der ogsaa øieblikkelig opfyldte sin Pligt, hvornæst Puds, paa Værtens og hele Selskabets Vegne, fremkom med Begjæring til de

Fremmede om at de, saafremt de ikke følte sig altfor Besværede af Træthed, vilde tage Deel i Gildets Glæder, hvilken Indbydelse med stor Taknemmelighed blev imodtagen.

Puds var ligeledes den første, der indsaae hvad Etiquetten absolut fordrede, nemlig, at man ikke burde lade de Fremmede spise alene og snart fandt Flere Mod til, efter hans Exempel at tage Plads ved det i en Hast arrangerede Bord. En Velkomstskaal udbragtes for de fremmede Gjæster, til Gjengjæld drak disse Værtens, Værtindens, de skønne Damers og hele Selskabets Skaal og da endelig Festens Anledning, ved Hjælp af de Sprogkundskaber som Puds paa sin Udenlandsreise til Flensborg havde erhvervet sig, blev de kjære Gjæster bekjendt, maatte den skjælvende Moder bringe Glutten frem, hvis Skaal ledsagedes af et gjentaget skingrende Hurra, hvilket den, ukjendt med Skik og Brug, selv af fuld Hals istemmede.

Snart fandt Gjæsterne deres Appetit tilfredsstillet, eller denne maatte vige for Dandselysten; Stole og Bænke bleve atter i Hast bortskaffede, man spøjede, lo og dandsede og Ingen fandt mindste Grund til Misfornøjelse over Engelskmændenes Ankomst. Jeg selv, der, som forhen meldt, var meget bister stemt mod disse, fandt ikke saa meget hos dem at anke paa, som hos mine egne kjære Landsmænd, hvis Vægelsind gjorde mig, som saa ung Begynder i den dybe Kunst at studere Mennesker, i høi Grad mismodig. Det maa desuden bemærkes, at det ikke var Engelskmænd, som gjæstede Byen, men en Esquadron hannoveranske Husarer, hvoraf de tvende, med hvem vi allerede have gjort Bekjendtskab, vare Esquadrons-Hovsmede.

Da ethvert Huus var blevet belagt med Indqvartering, saa bød Nødvendigheden flere af de Tilstedeværende at gaae hjem for at paasee, at Alt paa det Nøiagtigste blev besørget til Vedkommendes Tilfredshed og ingen Grund givet disse til Klage eller hvad ellers deres Utilfredshed kunde have tilfølge. Tro kun mig: Graaryg, Christen Jyde og mange flere kastede vistnok et ængstelig Blik til det Sted, hvor deres Grunker og meest værdifulde Sager vare nedgravede.

Blandt dem, som saaledes fjernede sig fra Gildehuset og vist ikke mindre blandt dem, som tænkte paa, og med Hjerteklemmelse skjelede hen til deres skjulte Skatte, var Christen Mangepenge; derimod var han ikke blandt dem, som vendte tilbage til Smedens Punsch. Han blev hjemme, men sendte sin kjære Datter det Budskab, at hun gjerne maatte more sig endnu nogen Tid, da der dog for denne Nat ikke kunde være Tanke om Søvn og Ro. Tillige underrettede han hende om, at deres Indqvartering, bestaaende af en Underofficeer og fire Menige, lode til, ligesom Esquadronssmedene, at være fredelige og skikkelige Folk, med hvem man turde gjøre sig Haab om, ved Høflighed og god Behandling at kunne komme tilrette.

Kort derefter stod desuagtet Ingeborg, som, vant til siden hendes Moders Død at bestyre Faderens ikke ubetydelige Huusholdning og frygtede for at ikke Alt derhjemme skulde blive fuldkommen ordnet, eller at Besørgelsen skulde koste hendes Fader formegen Møie, ikke længer tillod sig at tage Deel i Glæden, færdig til, trods alle Bønner at forlade Gildet, da Døren aabnedes og en tredje Person af det ankomne Troppecorps traadte ind.

En saadan Mand havde den vakkre Mø endnu aldrig seet, med mindre han i en salig Pige-drøm skulde være bleven hende introduceret af alle Pigers Lillepuds, Hexemesteren Amor, som endnu indtil dette Øieblik ikke havde vovet aabenlyst at lægge an mod hendes aarvaagne Hjerter. Ja efter det Indtryk at dømmen, som denne mands Indtræden bevirkede paa Byens Skjønhedsperle, maa man hartad formode, at der dybt i det rene Hjerter gemtes en hidtil ubevidst Anelse om at han maatte komme, eller noget Lignende; thi det var øiensynligt, hvorledes hun følte sig betagen af en uforklarlig, hendes hele Væsen gennemfarende Fornemmelse, lig den man kan tænke sig at maatte

føles ved Synet af en kjær Persons Gjenfærd eller Dobbeltgjænger. Men det var ikke blot liden Ingeborg, som følte sig forunderlig tilmode ved Krigsmandens Ankomst, nei denne meddeelte ligesom et electrisk Stød til enhver Tilstedeværende, dog var det unægtelig meest den qvindelige Deel, der om end ikke i den Grad som vor Ingeborg lammedes af denne almindelige Forvirring, dog følte ligesom en Trang til at lægge Haanden paa det venstre Bryst.

Jeg syntes at høre det Spørgsmaal; "Hvo var da denne Undermand?" og svarer: denne Undermand var hverken Meer eller Mindre, end en Underofficer af den hannoveranske Husar-Esqvadron, Vagtmester – troer jeg var Benævnelsen paa hans Charge; men det turde vel være temmelig overflødigt at fortælle, hvad Indtryk en Husar er istand til at gjøre. Ethvert Dreng- som Pigebarn nærer jo, hver paa sin Maade, den fuldkomneste Overbevisning i sin Barm, om at en Husar er et deiligt Menneske. At der i enhver Qvast paa hans Krop, i hans Knevelsbart, hans Futteranceerhue, kort sagt paa ethvert tænkeligt Sted af en blot nogenlunde velskabt Husar, stikker en uimodstaaelig Magnet, det skulde mangt et Pige hjerte sande, med et "Ak ja," om hun end ikke vil sige mere. Og da nu denne Husar-Vagtmester var saa smuk som nogen Pige med den bedste Smag for Sligt er istand til at tænke sig ham, da lader det sig vel forklare, hvi selv mangan Matrone maatte lægge Haanden paa det bankende Hjerte. Hvad Jomfru Ingeborgs uforklarlige Hjertetilstand angaaer, da maa jeg indskrænke mig til blot efter bedste Evne at berette dens Følger.

At Vagtmesteren ved Synet af den forstenede Ingeborg ligeledes følte sig som berørt af en Tryllestav, tyder endvidere den paa et Aandsslægtskab, hvorom den menneskelige Tænekraft intet Begreb eier. Her turde selv den mest ondsksfulde Bagvadskelse ikke fremkomme med Paastand om tidligere Sammentræf eller deslige, hvormed den ellers ved slig Leilighed, stedse er tilrede.

Esqvadron-Smedene traadte med Ærbødighed frem for deres Foresatte og berettede, at de vare særdeles vel tilfredse med deres Qvarteer, hvorpaa Vagtmesteren, kæmpende med en usynlig Magt, der vilde holde ham tilbage hos den Pige, fra hvis hulde Aasyn det faldt ham saa svært at løsrive sit Blik, nølende fjernede sig, for som hans Tjeneste bød at fortsætte sin Recognoscering i det øvrige Mandskabs forskjellige Qvarterer. Men under dette kun faa Minutters Ophold var Hjerte givet og Hjerte vundet.

O! Kjærlighed! dit sande Hjem maa være Himlen, da du saa sjældent i den hele, din høie, din rene guddommelige Skikkelse sees herved! Stundom viser du dig lig en sygelig Plante, fremspiret under et fremmed Clima og maa da som oftest henvisne lig Planten i den fremmede Jordbund. Stiller Haabet, denne din himmelske Søster, sig ved din Side og styrker hendes Smil din udtømte Kraft, dit sjunkne Mod, da hil dig, selv naar du bukkes under i din frygtesløse Kamp, du udaander dit sidste Suk i hendes Arme og hun bringer dig til dit sande Hjem.

Her, for disse tvende Elskende, laa intet Glimt af Haab sig tilsyne. Men ufordeelagtigere Omstændigheder end de nærværende lode sig ikke tænke. Han stod som Fjende i det Land, der var hendes Hjem, og kunde hvert Øieblik vente Ordre til at drage langt bort, for aldrig mere at gjensee det Sted, hvor hans Hjerte paa en saa pludselig, saa ubegribelig Maade var bundet til et Væsen, om hvilket han intet Andet vidste, end at det et Øieblik havde staaet for ham. Han forsøgte at kalde sin Forstand til Hjælp; denne sagde ham vel, at enhver alvorlig Tanke om denne Sag var Galskab. Han forsøgte at gjenkalde i sin Erindring de mange Piger, han havde kjendt i sit fjerne Hjem, saavel som de mange han andre Steder havde truffet paa. Og uden Tvivl skulde mangan stakkels Glut, som i større eller mindre Grad havde ladet sig hendirge af denne skønne Husars magnetiske Kraft, i denne Nat have passeret Revue, dersom ikke det Indtryk, som Synet af Ingeborg havde efterladt hos ham, havde været stærkt nok til at udslette ethvert muligt tidligere, og til aldelse at lægge ham og hans

Aandsevner under Beslag, saa at Tanken ikke var istand til at omfatte andet end hende. Hun alene stod for hans Blik, trods Alt, hvad Fornuften havde at sige derimod.

Men Ingeborg, den ellers saa glade Ingeborg, var om muligt endnu ulykkeligere end han; hun havde forhen aldrig havt nogen Anelse om det, der nu saa voldsomt, saa forunderligt bevægede hendes Hjerter, men hun følte, at hun for alt i Verden maatte skjule denne Bevægelse; for sig selv vilde, burde hun skjule den. Hun vidste ikke, hvorledes hun var kommen til sit Hjem, hun søgte Adspredelse i de mange Sysler, hun der havde at varetage, men forgjæves. Hjertet var aldeles opfyldt af ham. Tanken dvælede alene ved ham, hvem Fornuften og den jomfruelige Blufærdighed med Strengthed bød hende at glemme. Hvo var han? En Fremmed, en fjendtlig Kriger, hvem hun rimeligvis aldrig mere skulde see, hvem hun et flygtigt Øieblik havde fremtryllet for hende, og for hvem det følgelig ingenlunde anstod en ærbar Pige at føle Hjerteranken. Men skjøndt hun vel hundrede Gange sagde sig selv dette, lod Hjertets Uro sig ikke dæmpe; hans, som hun maatte tilstaae, skønne Skikkelse vilde ikke vige, og hun følte sig ved et ubrydeligt Baand bundet til denne Mand. Hun leed meget, den arme Pige.

Faderen, hvem hendes forandrede Tilstand, denne hendes mekaniske Bevægelse i Huset, istedetfor den sædvanlige livlige Færden, i høi Grad var paafalden, blev meget bedrøvet og tvang hende, da alle hans kjærlighedsfulde Spørgsmaal om Aarsagen bleve ubesvarede, og tilsidst en Taarestrøm overbeviste ham om de kjære Barns Lidelser, til mod Morgenstunden at lægge sig til Hvile.

Men stakkels Ingeborg fandt ingen Hvile; bleg og forstyrret bragte hun Faderen hans Morgendrik, men hendes "Godmorgen", der pleiede at gennemstrømme hans Sjel med en Salighedsfølelse, lød i dag for hans Øre som en Røst fra Graven, og hans Hjerter var nærvædet at briste i sin Sorg. Hun saae hans Smerte, førte hans Haand til sine Læber og vilde smile, men de voldsomt frembrydende Taarer lod hende hurtigt at slippe Faderhaanden og ile ud.

Da Frokostbordet var dækket og den bekymrede Fader havde indtaget sin Plads, dog uden at medbringe sin sædvanlige gode Appetit, gik der Bud op til den indkvarterede Underofficer for at indbyde ham til Deeltagelse i Maaltidet. Han kom, og hans Indtrædelse bevirkede en Scene, der for mig er fast ligesaa vanskelig at beskrive, som den for de Tilstedeværende var vanskelig at begribe, men da den her ingenlunde kan forbigaaes, saa vil jeg, simpelt væk, som altid, fortælle derom saa godt som jeg kan.

Da Ingeborg saae Underofficeren, styrtede hun med et Skrig om paa Gulvet. Faderen, som vilde ile hende til Hjælp, men følte sig ude af Stand til at reise sig fra Stolen, sank tilbage og udstødte en Jamren af det beklemte Bryst, og den Indtrædende som, hvad Læseren allerede vil have fattet, ikke var nogen anden, end den os allerede bekjendte Vagtmester, maatte, ligesaa overrasket som Ingeborg, holde sig ved Dørstolpen, for ikke ligesom hun at segne om. Dog var han den Første, som gjenvandt saa megen Fatning, at han kunde træde hen til den besvime Pige, varsomt løftede han hende op og lagde hende hen paa Kanapeen. Tvende Piger vare imidlertid, hidkaldte ved Ingeborgs Skrig, komne til; disse toge og bare den endnu bestandig Bevidstløse til hendes Værelse, hvornæst de paa egen Haand sendte Bud efter den kloge Jacob.

Denne for sine Viisdoms- og Troldomskunster vidtbekjendte kloge Jacob traadte om faa Øieblikke ind i Stuen, og da han, uden at lægge Mærke til den i sin Smerte og sin Grublen over Skjæbnens eller Tilfældets saa forunderlige Griller hensunkne Vagtmester, fik Øie paa Christen og af dennes øjensynlige høist ynkelige Forfatning drog den rimelige Slutning, at Budet maatte være

misforstaaet og at det ikke var Datteren men Faderen der trængte til hans Hjelp, saa ilede han til og greb Christens kraftløs nedhængende Kæmpearme for at føle Pulsen, men ved en voldsom Anstrengelse fik Christen saameget Luft i det af Angst og Kummer sammenpressede Bryst at han kunde fremstønne: "Lad mig være og frels mit Barn for Himmels Skyld," hvorpaa han atter med lukkede Øine lod Hovedet synke ned paa Brystet, medens den forbløffede Jacob ilede til Ingeborgs Værelse, hvorhen Faderen først senere, da Underretningen om at hun ved kloge Jacobs underfulde Kunst var vent tilbage til Livet, ligeledes begav sig. Dog hentede han sig kun liden Trøst, thi Ingeborg, hans elskede Barn, laa endnu bleg og mat et Elendigheds Billede, og da han ved dette Syn ikke var istand til at dæmpe sin lydelige Hulken, og Jacob desaarsag, frygtende for at den Syges Tilstand derved skulde forværres, maatte bortvise ham, saa vidste den Arme intet bedre at gjøre, end at lade sin gamle, aldrig raadville Ven Puds kalde til sig. Vagtmesteren havde forladt Stuen.

Ingenlunde skuffet i sin Forventning fandt Christen ikke alene nogen Trøst hos Vennen, som øieblikkeligt indfandt sig, men denne, hvem Ingeborgs og Vagtmesterens paafaldende Adfærd i Gildehuset den foregaaende Aften ikke var undgaaet, gav ham endog et Slags Lys i Sagen, og Christen som desuagtet hverken vidste ud eller ind, bad saa bønligt om Vennens fremtidige Raad og Bistand og lovede ham ikke alene at slaae en Streg over hvad Puds til Dato var ham skyldig men endog en god Belønning, saafremt han ærligt vilde anvende sit Pund paa at bringe Sagen til en god Ende, hvilket Puds af Hjertet lovede.

"For det Første," sagde Puds med en vigtig Mine, "tage vi Fyren skarpt i Skole; dog nei! dette bliver for det Andet; Først maa Du, min Ven og Velgjører, give mig fornøden Oplysning om nogle Ord som Du lod falde igaar Aftes, angaaende Din Datters Skjæbne. Du sagde nemlig at denne hængte i en usynlig Traad eller deslige. Du talte ogsaa om et Vink, som, saavidt jeg begreb, maatte staae i Forbindelse dermed; Engelskmændene kom just og afbrøde os i det Øieblik da Du vilde have fortalt mig det.

"Du skal faae enhver Oplysning, min hjerte Bro'er, som jeg er stand til at give Dig", sagde Christen, men det vil i dag være mig umuligt at samle mine Tanker saa at noget Fornuftigt kan komme ud deraf, desuden er jeg, efter det Du har fortalt mig om min Datter og denne hersens Vagtmester, om deres Benauelse da de saae hinanden hos Smedens, saa umaadelig spændt paa at erfare Noget af, eller om ham, at jeg, hvad Du end siger derimod, øieblikkeligt lader ham kalde!

Uden at oppebie Vennens videre Indsigelser, gav Christen Ordre til at nedkalde Vagtmesteren, men denne var intetsteds at finde i Huset. Omsider fik man af Husarerne at vide, at han havde erholdt Chefens Tilladelse til at bytte Qvarteer med en anden Underofficer, og at han havde paalagt dem at bringe hans Sager i det nye Qvarteer.

Vagtmesteren havde saaledes forladt det skjæbnesvangre Huus. Faa Dage derefter forlod han med esquadronen, der erholdt Ordre til Afmarsch, Byen; det varede heller ikke længe før Engelskmændene med Alt hvad som hørte til dem forlod Landet, og saasom vi begyndte dette Capitel med deres Komme, saa ville vi slutte med deres Bortgang. Sporene af deres Nærværelse har 40 Aar ikke mægtet ganske at udslette. Det næste Capitel vil give Oplysninger om

Gamle Documenter

Flere Maaneder henrandt uden at bringe Bedring for den lidende Ingeborg, og Faderen var nær ved at fortvivle; flere Sorger tyngede paa hans Hjerte. Sorger, der vare saa meget frygteligere, som et gaadefuldt Mørke hvilede saavel over Kilden til hans Barns Lidelser, som over hendes Fremtid.

Vel vidste han at den nærmeste Tid vilde bringe Oplysninger, hendes Skjæbne betræffende, vidste at det stod til ham at løfte et Slør der længe før hans og hendes Tid hvilede over Begivenheder, Familieforhold og dermed i Forbindelse staaende Bestemmelser, fastsatte af for længst henslumrede Personer, hvilke Bestemmelser nu netop skulde opfyldes, men han vidste tillige at et af de Offere, som krævedes, gjaldt hans elskede Datter. Dette vilde vel kort Tid tilforn maaskee ikke have kostet hende et Suk, nu derimod, nu, da det skulde ydes, maatte hendes Hjerte knuses, hendes jordiske Lykke tilintetgjøres. Han gyste, han vaklede, men Agtelsen for de henslumrede Fædre, hvis Forpligtelse han tillige med deres Velstand havde taget i Arv og hans i sin døende Faders Haad lagte og med Ed bekræftede Løfte, bød ham trolig at udføre sin tunge Pligt; Sløret maatte løftes medens hans Kraft, hvis Aftagen han dagligen følte, endnu ikke ganske havde forladt ham, thi lod han atter sin snilde Ven Puds kalde. Denne, der i saa lang Tid forgjæves havde pralet Christen angaaende det flere Gange omtalte Vink, saa da endelig sin Nysgjerrighed tilfredsstillet, sin Taalmodighed belønnet og sit Forraad af Sagn og gamle Historier betydeligt forøget ved følgende yderligere Meddelelser.

”Sagnet, eller hvad man nu vil kalde det,” sagde Christen, ”om den fattige Hyrde, som formedelst sin Ærlighed blev rig, har jeg jo fortalt Dig, det vil sige, for saavidt jeg selv veed Besked derom. At hiin Begivenhed, Kilden til saa megen Gavn og saa mange Glæder, stedse ved ethvert vigtigt Foretagende, ethvert usædvanligt Tilfælde har staaet os, hans Efterkommere for Øie, er jo saa naturligt. Ved ethvert Dødsfald, enhver Barnefødsel, ethvert betydeligt Kjøb eller Salg, strax var Tanken did, ligesom for at rapportere eller aflægge Regnskab for hvorledes det stod til med, og hvorledes vi forvaltede det os Anbetroede.

Et Par gamle Documenter bleve endnu i min Tid opbevarede i Familien: et af disse, som jeg allerede har omtalt, var udstedt af Borgemester Atteke og skulde vel egentlig tjene Hyrden som Beviis for at han paa en ærlig og god Maade var kommen til sin Velstand. Man kan jo nok tænke, at en saadan Forvandling fra den yderste Usselhed til stor Velstand maatte give Folk meget at grunde over, og da det vel altid har været noksom bekjendt at man er mere redebon til at tænke ilde end vel om sin Næste, saa har Manden troet at sikre sig mod Mistankens Angreb ved at forskaaffe sig dette Vidnesbyrd og Efterkommerne have fundet det værd at opbevare. Borgemesteren kunde med saa meget mere Sikkerhed meddele Manden dette Beviis, som det ikke alene var i hans Ærinde Stakkelen gik, dengang da Lykken tog sig af ham, men da der ydermere senere, som Documentet tydelig forklarede, i hans egen Overværelse af forskellige Personer, navnlig en Riddersmand Claus Manderup, Fru Halmgaard eller, som hun i Skriftet kaldtes, Helmsgjærd og end senere af sidstnævntes Datter Ingeborg er Hyrden, deels skjænket og deels i Forvaring givet, Guld og kostelige Sager.

”Det andet document var ikke skrevet af Hyrden selv, thi dengang var man ikke kommen saa vidt at Lægmand kunde føre Pen og Bog, men i hans Navn var det skrevet af en lærd Klosterbroder og skulde det tjene Efterkommerne som Instrux, ifald hine Skatte ikke i hans Tid, som snart led mod Enden, af rette Vedkommende skulde vorde overtagne. Dette Document skulde holdes strængeligen skjult for alt Qvindfolk og alle Fremmede, ligesom det eiheller maatte aabnes for nogen Mand af Familien, før han havde fyldt sit fem og tyvende Aar. Jeg fik det aldrig at see, thi jeg var kun nitten Aar gammel da min Fader døde, men da han følte sit Endeligt og ifølge Forskriften, paa Grund af min unge Alder, ikke turde give mig det ihænde, troede han dog at turde give mig nogen Oplysning om dets Indhold; men forinden maatte jeg høitidelig tilsværge ham, for det Første, ikke at aabne det, før jeg havde opnaaet den bestemte Alder, dernæst, at jeg ikke alene selv paa det Strængeste vilde holde mig det efterretteligt efter alle dets Ord og Punkter, men tillige af den eller dem, til hvem jeg i

sin Tid muligen skulde overgive det, at tage samme høitidelige Ed, derefter meddelte han mig følgende Brudstykker af dets Indhold:

Naar disse Skatte engang affordres af Nogen, som beviisligen bærer Navnet Manderup og desuden er i Besiddelse af en til det sølvbeslagne Ibenholts Skriin passende, paa en kunstig Maade og i Form af et M forfærdiget Nøgle, da skal Skrinet aabnes, de Skatten vedlagte Documenter læses og dernæst det Hele ham overlades, imod at han for rigtig Modtagelse qvitterer. Om han sin ædle Stamfaders, i Documenterne tilkjendegivne Ønske vil og kan opfylde, skal da til ham overlades og ingen Paastand i saa Henseende fremføres.

Saa længe der er en Mand tilbage af vor Stamme maa, som forhen meldt, ingen Qvinde indvies i Hemmeligheden, hverken hvad Skatten eller Documenterne angaaer, men i Tilfælde af, at Mandsstammen engang skulde uddøe, da skal den Sidstlevende betroe Alt til en af sine Døttre, saafremt ham nogen saadan ere skjænkede, men skal hun, i hvem man tænker sig en tugtig, ærbar og fra sine orældre ikke vanslægtet Pige, tilligemed Skattens Bevaring paatage sig særdeles Forpligtelser med Hensyn til Giftermaal, hvilke findes beskrevne i et af Hr. Claus Manderup hos Skatten nedlagt Brev. Som følge heraf maa den sidstlevende Mand af vor Æt holde sin ældste Datter i ugift Stand.

”Ganske vist var det min Faders Agt, ligeledes at meddele mig Oplysninger om Stedet, hvor dette Ibenhol tsskriin stod forborgent, men Døden bortrev ham en Nat saa pludseligt, at han maatte tage denne, den vigtigste af alle Hemmelighederne med sig Graven. Jeg sørgede meget over hans Bortgang, men var særdeles veltilfreds over at jeg intet vidste om Skatten, thi derved troede jeg mig naturligviis løst fra alle de dermed forbundne gaadefulde Forpligtelser, paa hvilke jeg aldrig havde kunnet tænke uden med en Følelse af Rædsel.

”Gudmere troede jeg mig berettiget til at staae alt dette forældede Miskmask i Forglemmelse, da Gaarden, som Du vel selv kan erindre, at Par Aar efter min Faders Død aldeles afbrændte, og disse tvende Documenter, de eneste Vidner og Minder om hint Krammeri, gik tabte tilligemed saameget Andet.

”Jeg lod Gaarden opbygge og giftede mig kort derefter. Salig Marthe skjænkede mig mange Børn, men da jeg maatte see Drengene alle efterhaanden at bortdøe og saaledes overtydedes om at jeg af Skjæbnen var udseet til at skulle slutte Mandslinien, og endelig da tvende af mine Piger ligeledes faldt bort, og Ingeborg blev tilbage som eneste Barn, ak! hvor glad var jeg da ved Tanken om at være disse Forpligtelser, som nu ifølge Omstændighederne saa ganske skulde have omfattet hendes jordiske Skjæbne, aldeles qvit.

I Rolighed og Glæde hengik nu det ene Aar efter det andet siden Marthes Død, Ingeborg voxede til og gjorde mig mit Savn mindre føleligt, indtil de forbandede Engelskmænd fik i sinde at overfalde Landet. Man kunde jo ikke ansee dem for andet end Røvere og Plyndrere, thi maatte jeg ligesom Andre see til at skjule hvad skjules kunde af det man skatter høiest; Ak! nei! mit kjæreste Klenodie, min Ingeborg, hvorledes skulde jeg kunne skjule hende for Voldsmændenes rovgjerrige Blikke. De fik hende desværre at see, derfor lider hun endnu den Dag i Dag, det stakkels Barn! Naa! Han er jo Gud skee Lov borte og Jacob forsikrer mig om, at hun er i Bedring; Herrens Villie skee!

”Jeg troede, som sagt, den hellige Grav vel forvaret, men skrækkeligt havde jeg bedraget mig; gruelig var min Forfærdelse; det var som om Huset styrtede sammen over mig, da jeg med Spaden stødte imod en Gjenstand, der ikke vilde vige og som jeg tydelig fornam ikke var nogen Steen, og da

jeg nu tager Lygten og lyser ned i Hullet og seer en halv forraadnet Egekiste, igjennem hvis spaltede Laag et sort Skriin med Sølvbeslag, lig en ond Trolde, griner mig imøde, o! da sortnede det for mine Øine. Mindet om alle gamle Historier styrtede ind paa mig og det forekom mig grangiveligt som saae jeg gamle, staalklædte Riddere, bexagtige Fruer og en Mængde andre Gestalter, hvem Indbildningen betegnede mig som mine hedengangne Forfædre, svæve omkring mig og Hullet. Jeg maatte for den Nat opgive mit Arbeide, jeg veed ikke hvorledes jeg kom til mit Soveværelse, men da jeg alt længe havde siddet i min Lænestol, stode Haarene endnu stive paa mit Hoved.

"Tillykke var det i min Kjelder, at dette foregik, hvor ingen uden jeg har Adgang, thi kunde jeg den næste Dag, uden at nogen Kat mærkede det, fuldføre mit Værk, og saavidt muligt tilintetgjøre ethvert Spor. Da nu Alt var færdigt, underrettede jeg Ingeborg nøie om Stedet, thi i Krigstid kan man jo ikke vide hvad der kan indtræffe. See nu, min kjære Puds, nu veed Du Alt, hvad jeg kunde sige Dig om Vinket og om denne hele Sag, og da vi nu har Fred og ingen Fare i Landet, som man siger, saa kunne vi bestemme en Dag, naar vi ville drage Alt frem for Lyset, thi Du, som min fortrolige Ven og redelige Raadgiver, skal staae mig bi. Hør min Bro'er, jeg ønsker intet mere, end at jeg turde tage det hele gamle Kram og kaste det i Mølledammen, men Gud skal bevare mig, jeg skjøtter ikke om, hver Nat at see disse gespenster med hvem jeg hiin Nat gjorde Bekjendskab, nei, Gud skal bevare mig; jeg skal gjøre Alt, hvad som staaer i min Magt for at de kunne ligge rolige i deres Grave. hvornaar troer Du vi skulle gaae til dette Arbeide?"

"Jeg er af Forundring ikke istand til at give Dig et fornuftigt Svar før jeg har haft Tid til grundig Overveielse," sagde endelig Puds efter en lang Pause, under hvilken han mulig har grundet paa, hvorledes her et godt Puds kunde spilles. "Paa en Maade," vedblev han atter efter nogen Grunden, "paa en Maade burde man Intet foretage i saa vigtig en Sag uden Øvrighedens Nærværelse, men fra en anden Side betragtet er det dog bedre, ikke at indblande den deri, thi seer Du, min bedste Bro'er, Øvrigheden gjør Intet omsonst; nu vel, jeg veed hvad Du vil svare; Du kan betale: godt nok, til mig kan Du sige ti, og jeg tier; saaledes gaaer det ikke med Byfogden, og Du vil ikke gjerne have Sagen udbasunet. Du veed ikke hvad der staaer i de forbistrede Papirer, mulig Noget, hvorpaa en Hat til Nød kunde hænge; der hører stundom kun lidet til at hænge en heel Mand paa. Det kunde for exempel hedde som saa: Byen har Krav paa det hele, og ikke dermed nok, thi skjøndt Du er alt for cristelig en Christen til at tage Renter af Nogen, saa kunde her gjerne blive Tale baade om Renter og Renterrenter for nogle hundrede Aar. Naa, endnu mere; maaske ligger der en Fortegnelse, ja, min Ven, man maa ved en saa forunderlig Sag, som denne, forudsætte Alt, en Opskrift mener jeg paa uhyre Summer og Kostbarheder, hvo indestaaer Dig for, at ikke en af dine Forfædre kan have gjort et Laan af Banken eller bare udleveret en Deel deraf til Eieren, som ikke er bleven afskreven. Hvo veed overhovedet, om der findes andet end en tom Kasse, ja og hvo veed, om man ikke kunde faae isinde at erklære alle Documenterne for falske og saaledes bruge Din Families Ærlighed og dens retmæssige Adkomst til sin Rigdom i Tvivl. Endnu har jeg aldeles ikke berørt alle de uberegnelige Følger, som Sagen naar den skal drøftes igjennem Byfogdens Glarøine, kan medføre for din Datter. Alt vel overveiet, saa bør Øvrighedens Næse holdes udenfor Sagen; da ere vi ogsaa frie for Brillerne. Endeligen maa jeg Oprigtigt tilstaae, at det udentvivl var allerbedst, om hele Kram laa, som du før sagde, i Mølledammen; dog, at kaste det bort, det forbyder Dig Din Ed; det var om at gjøre at finde paa et Puds, et rigtigt Fif. Selv kan Du naturligviis ingenlunde gjøre det. Du kan heller ikke reent ud sige til en Anden, kast mig det i Dammen, forstaaer Du en halvqvædet Vise?"

"Nei, nei!" raabte Christen, hvem det vel var lykkedes Puds at paaføre en Forskrækkelse, men som dog forstod en halvqvædet Vise maaskee bedre end Puds havde ønsket: "nei, leed os ikke udi

Fristelse; jeg vil ikke see de Døde mere; Kisten skal aabnes, Følgerne maae i Guds Navn blive som de ville; jeg har ingen Deel i noget Ondt.”

”Nu vel,” sagde Puds, dølgende saa godt som muligt Harmen over sit strandede Forslag, ”saa lader os lægge Haand paa Værket, jeg er til enhver Tid til Din Tjeneste.”

Dagen blev nu bestemt, og saasom Christen absolut vilde have en tredje Mand tilstede ved Skattens Optagelse, valgtes hertil Væveren Bulsak.

Christen Mangepenge havde imidlertid den Glæde at see sin elskede Datter forlade Sygeleiet og liste sig omkring i Huset, dog maatte Faderhjertet bløde, hver Gang han lod sit Blik hvile paa hendes blege udtærede Skikkelse, paa hendes i høi Grad lidende og om en dybtgribende Sjælesmerte vidnende Træk; han saa den Anstrengelse, det kostede hende, i hans Nærværelse at synes munter, at fremtvinge et af de Smil, der forhen havde gjort ham saa salig og glad, og Veemodstaarer trænge sig frem i hans Øie. Paa ham selv havde et halvt Aars Kummer bevirket en paafaldende Forandring, Mismod stod dybt indgravet i ethvert af hans Træk, den sporedes i enhver af hans Handlinger og Bevægelser.

Det var i de sidste Dage af Marts 1808; Vaaren havde begyndt at udfolde sin for enhver Skabning glæderige og velgjørende Ynde, men paa Christens Hjerte hvilede en trykkende Byrde, der ikke tillod det at indaande nogen dybtfølt Glæde. Dog var det ham kjært, da Ingeborg bad ham at ledsage sig i Haugen. Det gode Barn opbød der ligeledes Alt for at opmuntre ham, hun gjorde ham opmærksom paa Træernes unge Knupper, paa de af Jorden fremmyldrende, af den blide Vaar til forynget Liv fremkaldte Blomster, paa de herlige reflexer som den nedgaaende Sols Straaler frembragte over Agre og Enge. De bestege Høien i Hjørnet af Haugen; her viste hun ham til venstre, hvorledes det i den øieblikkelige Belysning syntes som om Hjørnlunde Kirke var henflyttet paa Toppen af Haugehøien, og til højre, hvorledes de Kratbevoxede Skraaninger af Halmegaards Hule kastede underlige Skygger hen over den rødlige Mose, hvor Skarer af Viber snart tabte sig i Skyggen og snart fremkom i Lyset som forsølvede, ”og”, raabte hun endeligen, ”see Din Nyager hist henne, Fader, see dog hvor yndig grøn, den vil sikkert give Dig en riig Høst!” Men for alt dette, som forhen saa inderligt havde glædet ham, var han nu aldeles følesløs, thi hans Tanker vare beskæftigede med noget ganske Andet, det var nemlig denne Dags Aften, hvoraf saa meget Vigtigt var afhængigt, det var denne skjæbningsvangre Aften, som var bestemt til Skattens Opgravning, hans Tanker dvælede alene ved

Ibenholt-Skrinet

Nogle Timer efter at Christen havde modtaget sin Datters kjærlige ”Godnat”, da Alt i Huset var stille og roligt, indfandt sig først Puds og senere Bulsak, og efterat have nydt en Forfriskning begav man sig med Christen, som altid, i Spidsen, tause, forsynede med Spade, Hakke og Lygte ned i Kjelderen. Ved et Hjørne i samme gav Christen sine Venner et stumt Tegn, hvorpaa Puds, som bar Lygten, lyste omkring for at finde et Sted, hvor denne passende kunde anbringes. Herved opdagede han et i en stor Grundsteen indhugget M. ”Her have vi jo Modellen til Nøglen”, hviskede Puds, og Christen kunde ikke undlade at yttre sin Forundring over, at dette, som han aldrig var bleven vaer, just i dette Øieblik skulde blive opdaget. ”Ja,” sagde han, ”her er Stedet. Men Nøglen, hvorfra skal den komme? Dette falder mig nu først ind. Hvorledes skulle vi faae Skrinet aabnet? Naa! vi ville overlade Alt til den usynlige Magt, som udentvivl under dette Foretagende holder et vaagent Øie med os, og paa hvilken Udfaldet alene beroer. I Guds Navn, lader os tage fat paa denne.” - Her betegnede han en Steen i Gulvet, med hvis Opbrydning Arbeidet begyndte.

Da flere Stene vare opbrudte og en Deel Jord opkastet, kom en svær, grønmalet Kiste tilsyne, hvilken blev optaget; dernæst kom man til nogle Smørfjerdinger, hvilke efter den Møie, det kostede at løfte dem, ingenlunde vare fyldte med det, hvortil de oprindeligen havde været bestemte. Da nu disse tillige med Kisten vare bragte tilside og man ved Lygtens Skin tydeligen kunde see Laaget af den forraadnede Egekiste, der egentlig var Maalet for og Grunden til denne natlige Forsamling, saa gav man sig, paa et Forslag af Puds, en Smule Stunder. "Lader os puste lidt", sagde han, "Det turde ikke vare af Veien om man forinden man skred til denne Forretning, forberedede sig og gik, som man siger, lidt i sig selv. Jeg, for Exempel, jeg er ikke istand til at faa Tanken om hine Mænd, som brak deres Halse, da de af den gamle Eeg vilde nedtage Lægedomsurten til Fru Atteke, ud af mit syndige Hoved, og med denne Tanke følger en Bængstelse, Hu! den ene Gysen farer mig igjennem Kroppen efter den Anden.

"Tys tys," sagde nu Bulsak med en af Skræk bævende Stemme; "slige Historier ere her i dette Øieblik høist utidige. Forresten tilstaaer jeg, at jeg for min Deel ønskede Alt vel overstaaet og at intet Ondt eller Uhyggeligt skal møde os ved denne Forretning."

"At jeg," tog nu Christen tilorde, "rystes, som om Kolden og den slemme Syge havde fat paa mig, derfor kan vel findes gyldige Grunde, omendskjøndt min Samvittighed Intet bebrejder mig, saasom jeg er mig intet Ondt bevidst. Men I, mine Venner, have vistnok ingen Grund til Ængstelse, hvi skulde Eder noget Ondt vederfares, da I blot af redeligt Sindelag og for godt Venskab Skyld laane mig Eders Hænder. Lader os kun, rolige tage fat og fuldbringe hvad vi have begyndt."

Ifølge denne Opfordring blev nu Jorden gravet bort omkring den gamle Kiste og denne med den Forsigtighed, som dens Brøstfældighed gjorde fornøden, ved forenede Kræfter hævet op fra sit vistnok i flere Menneskealdere i Fred og Ro overladte Sted, men hermed var ogsaa den Rest af Kraft, som en umaadelig Rædsel havde ladet tilbage i deres dirrende Lemmer, om hvilken deres kolde Sved og deres Tænders Klappren maaskee mere bare Vidne, end om Anstrengelse og Møie, saa aldeles udtømt, at de nær havde opgivet Forsøget med Kistens videre Transportering op i Stuen. Dog endeligen lykkedes ogsaa dette. Nu stod den der, men Puds havde under alt dette ofte kastet et Blik paa sine Hænder, sikkert havde Tanken om de rene Hænder, hvormed Flyverønnen skulde nedtages af den gamle Eeg, i høi Grad forøget hans Angst.

Der stod nu som sagt Kisten midt paa Gulvet. Paa Bordet stod Mad og Drikke, men ved Synet af Kisten lod Gysningen i Lemmerne sig fornemme, og ved Synet af den velsignede Skinke og andre gode Madvare fik man Qvalme. Hvad endelig Mettes Vand, Brændevinen, angik, da gjorde den her, som altid, Fabrikantinden Mette Bendixen Ære. Puds foregik de andre med et godt Exempel. En god Dram standsede Gysningen, Tændernes Klappren og Lemmernes Dirren, en Ditto, og Puds kunde uden Qvalmen see stivt paa Skinken, og da den tredje havde forenet sig med sine Forgængere, tog Puds sig en Skive og de Andre gjorde som gamle Puds.

En Flaske god Viin slog endeligen Hovedet paa Sømmet, eller var det maaskee den Opdagelse de gjorde, idet de ved at løfte Gardinet fra et af de omhyggeligt tildækkede Vinduer, saae en rødlig Stribe paa den østlige Himmel, som ikke alene bebudede Dagens Frembrud, men tillige de dem upaatvivlelig ved den natlige Færd omsvævende Aanders ufortøvede Afreise, der mere end alt Andet satte vore Skattegravere istand til, med Mod og Kraft at angribe den gamle Kiste, som, hengivende sig i sin Skjæbne, ikke gjorde synderlig Modstand.

Christen Mangepenge foldede andægtigt sine Hænder og bad med himmelvendt Aasyn en sagte Bøn. "Nu i Herrens Navn," tilføiede han med høi Røst og brød derpaa uden Møie det Spaltrede

Laag af Kisten, og man saae nu det betydningsfulde sorte Skriin. Han vilde løfte det op paa Bordet, men uagtet det i Længde og Brede kun havde omtrent en halv Alen og noget mindre i Høiden, saa maatte dog Vennerne hertil yde ham Haandsrækning. Tomt var det altsaa ikke, det forsikkrede Puds paa Ære og Samvittighed.

Man besaae, befølte og beundrede det fra alle Kanter, men var ikke istand til at opdage nogen Laas, ligesaa lidet som nogen Fure gav Hentydning til Stedet, hvor det kunde oplukkes. Det var paa alle Sider aldeles eens og forsynet med massive Sølvplader, foruden mange andre Zirater og stærke Hjørnebeslag af samme Metal, men i enhver af Pladerne fandtes et M dybt indgraveret.

”Vi ville lade dette beroe indtil Videre” sagde Christen, ”jeg vilde saare nødig bruge Øxen. Lader os imidlertid erfare, hvad mere Egekisten har at fortælle os.” Herpaa vendte han sig om til denne og fremtog et af Elphenbeen kunstig udskaaet Krucifix paa en piedestalformet Fod af Sølv, hvori man paa den ene Side fandt indgravet Billederne af tvende Mænd, den ene en Ridder i Hjelms og Harnisk, den anden skulde sandsynligviis forestille en Hyrde, thi ved hans Side vare nogle Køer og Lam afbildede. Begge disse Mænd omfattede, hver med sin ene Haand, et lille Kors, medens Ridderen med sin anden Haand udstrakte Sværd og Hyrden lagde sin anden Haand paa dets Klinge.

Af en paa Sølvfodens anden Side, i ældgammel Stiil anbragt Inskription fik man ved fælleds Hjælp omsider stavet sig følgende:

Paa dette Krucifix have vi svoret
Vee! vee! over Meenederen,
Forbandelse over al hans Slægt!
C.M. E.P.

”Tag Dig en Hjertestyrkning min Ven,” sagde Puds ”jeg seer hvorledes dette Dine erkecatholske Forældres Efterladenskab jager dig en Gysen igjennem Marv og Been.”

Christen, hvem dette Venneraad blev givet, svarede Intet, men vendte sig efter at have hensat Krucifixet paa Dragkisten, atter til Kisten og nu fremkom en Pakke Documenter, hvoraf Nogle, der vare affattede i det danske Sprog, indeholdt forskjellige Oplysninger om tidligere Familieforhold og Begivenheder, men isærdeleshed om Skatten og dens Modtagelse, samt en Mængde Formaninger til Efterkommerne, med Hensyn til dens samvittighedsfulde, omhyggelige og hemmelige Opbevaring. Men flere af Documenterne vare skrevne i fremmede Sprog, hvoraf de Tilstædeværende intet forstode.

”Nu staae vi der,” bemærkede Puds.

”Ja,” svarede Christen, ”hvad have vi nu at gjøre?”

”Det vil jeg sige Eder,” gjensvarede hiin, ”vi tage os en Dram, og jeg vil være fordømt til at skjære Pløkke hele min Levetid, om jeg ikke mangen god Gang har fundet et snildt Raad paa Bunden af mit Glas, fløite mig har jeg saa.”

Hans Forslag fulgtes, og da Intet fandtes paa Bunden, saa foretog man sig at gennemgaae Registret over alle de Udlændinge, som fandtes i Byen, for iblandt disse at udvælge den meest Sprogkyndige, men Hovedsagen var dog at denne tillige maatte være en Mand, paa hvis Taushed man kunde stole.

Som man nu hermed var beskjæftiget, bankede Jomfru Ingeborg paa Døren, hvilken hun til sin store Forundring imod Sædvane i dag fandt aflaaet. Denne hendes Forundring steg, da hun fornam, at hendes Fader allerede var oppe og ikke ene, men endnu mere steg den, da Faderen, uden at aabne Døren, bød hende at tilberede og i det næste Værelse hensætte trede Portioner Kaffe, og derpaa begive sig ud afveien, lade Reengjøring og alt saadant beroe, og endeligen sørge for, at ingen Forstyrrelse skulde finde Sted, men den lydige Datter taug og efterkom sin Faders Befaling.

Da Kaffen var drukken, Gardinerne for de til Haugen vendende Vinduer oprullede og de nu allerede overflødige Lys slukkede, undersøgte man endnu engang den gamle Kiste og da der virkelig ikke fandtes Mere deri, saa blev den sat ned under Kjeldertrappen og man tog atter fat paa Forretningerne.

Puds, som nu følte sig fuldkommen vel tilmode, tog Ordet saalunde: "Ja, det er nu godt nok med den Skjævhalsede Skrædder, han kan for mig være en meget skikkelig Mand, men at betroe ham en Hemmelighed, det maatte Fanden gjøre, det vilde være det samme, som at give den til Syvskjæppesladdersken. Hvad dernæst Simon Krumbeen angaaer, da maa han vel, siden han har trukket Alverden om som Bjørnetrækker og Liniedanser, have gjort sig bekjendt med mangfoldige Tungemaal. Han lader til daglig Brug heller ikke Munden løbe, men det vide vi Alle, faaer han blot Lugten af Mettes Vand, da løber Kjæften Fanden i Vold med Simon Krumbeen. Nu kan Sjøkkepaatorvets sølle Mand, den Stymper, en lille Mundfuld Tydsk, det er det Hele I finde hos ham og den kan I, fløite mig, finde fuldt vel saa god hos mig. Hvad endelig kloge Jacob angaaer, da, uagtet han i mine Tanker er Byens største Nar, saa bliver han dog nok Manden, som vi søge. Thi for det første skal han jo nedstamme fra Polen, om det er fra Nord- eller Sydpolen, det veed ikke jeg, nok er det, han er fra et af disse vilde barbariske Landskaber og hvilke Kundskaaber lægger han ikke for Dagen, naar han, nede hos Niels Thuesen, forklarer Statstidenden, han veed jo præcisemang forud hvad Vei Bonaperte vil tage naar den eller den By er erobret, man maa spørge ham om hvilken By i hele Verden, man vil, saa skal han strax kunne sige, i hvilket Land og under hvilken Konge eller Keiser det ligger, og nu kommer Humlen. Af en forløben Barbeer at være, kan der dog ikke siges om ham, at han lader Sladdren løbe formeget, nei, tvertimod og oprigtigt talt, er det netop derfor, at jeg ikke ikke kan fordrage ham, thi hvilke pudseerlige Historier maatte der ikke kunde pumpes ud af den Karl om Marer, Varulve og andet Djævelskab, han som ved sin sorte Bog, for hvis Skyld jeg, imellem os sagt, holder gode Miner med ham, har uddrevet ligesaa mange Djævla, som der forud var Haar paa mit Hoved, og hvordan have vi dog ikke hørt ham bræge og vrænge naar han fik fat paa en af Hannoveranerne, paa en Taskenspiller, Lirendreier eller en anden Landstryger; jo, naar det kun ikke gjælder vort gode danske Tungemaal, saa har han, fløite mig, Snakketøi nok."

"Skjøndt Du er og bliver en Pudsmager, min Bro'er," tog nu Christen til Orde, "saa stadfæste dog alle de Prøver, jeg har seet paa Jacobs Dygtighed, min Tillid til Din Indsigtsfuldhed og jeg vil følge dette ligesom jeg har fulgt saa mange af Dine Raad og Ideer og altid befunden mig vel derved. Dog skal vor Ven Bulsak ogsaa give et Ord med i Lauget, hvor haardt det end maatte holde at faa det ud. Han har troligen arbeidet med os, thi bør hans Stemme ikke være uden Vægt. Naa, Ven Bulsak! frem med Meningen, vi have før seet, at Du ikke er nogen Dosmerpande, naar Du endelig er kommen frem med Noget, da har det baade havt Næb og Klør."

"Nu vel," sagde endeligen den lidettalende Væver, "det er just ikke altid, at den der taler meest, tillige taler bedst. Spørgsmaalet er altsaa her om Tungemaal og om at kunne holde Tand for Tunge. At der i vor gode By findes mange med flere Egenskaber begavede Mænd, Gud bevare mig for at nære Tvivl derom; men med denne Sag har det nu en egen Betydning, ja, det er egentlig

Betydningen vi søge efter. Min Mening er denne: at en Mand fra Bloksbjerg eller fra Hottentotterland, som ikke kjendte nogen levende Sjæl paa hundrede Miles Afstand herfra, vilde være os allerbedst tjenlig.”

”Ja freiligt,” raabte Puds og ler hjerteligt, ”men hvo løber os efter den Finke, dog vel ikke Du, tykke Bulsak?”

”Frygt kun ikke, vindtørre Puds, at jeg vil pudse Dig efter ham og see for resten til om Du kunde holde inde, saavel med din Haanlatter paa min Bekostning, som med Din Bulsak; hvad Christen kalder mig, det er en ganske anden Sag, men Din Bulsak er jeg ikke, mit Navn er Jokum Væver, eller Jokum Stær, og tro ikke at Du skal tage mine Stik, eller at jeg hører til det Slags Folk, som gjøre Forslag uden at være Mand for at udføre dem.”

”Tys, tys! godt Ord igjen,” sagde Christen, ”lader os tage os en Bid Frokost; her staaer jo Alt opdasket endnu fra i Aftes; de forbandede Øgenavne, man er nu engang saa vant til dem, at man bitterdød ikke tænker derpaa, før de ere En ude af Munden. Det Snavs giver saa ofte Anledning til Klammeri og Uvenskab. Kom Venner, det er skam høi Tid at nyde Noget. Imidlertid maa Du, min kjære Buls-, hvad jeg vilde sige ”Jokum Stær forklare mig Din videre Mening. Tag nu en Dram paa vedvarende Venskab. Ret saa, det er fornuftigt. Hør Ven Buls – aa! Fanden i Vold med den Sladder. Min Ven Jokum; jeg maa oprigtigt tilstaae Dig, at ogsaa jeg, der dog nu for Tiden desværre dog ikke er saa lattermild, var nær ved at lee paa Din Bekostning, da jeg ikke kunde forstaae Din Tale rettere end at Du var tilsinds at ville hente os en tjenlig Mand fra Bloksbjerg eller det andet Sted, hvad det nu hed.”

- ”Ja, jeg vil hente ham”, sagde Væveren. ”paa to Minutter vil jeg være her tilbage med ham, om Du vil have det Christen, og jeg behøver ei engang et Kisteskaft at ride paa. Jeg skal forklare mig. I vide, at jeg har en Svend i mit Brød, han kom jo tradskende hertil en Aften i afvigte Efteraar, det kunde vel være henvend en Maanedes Tid efter at Engelskmændene vare dragne ad Helvede til, ud af vort kjære Sjælland, dette Menneske arbejder den hele Uge, meget flittigt, men om Søndagene tilbringer han Eftermiddagen med at læse forskjellige Bøger, som han har medbragt. Nogle af disse ere tyske, men endeel af dem ere efter hans Sigende franske, engelske osv. Og det kan jeg forsikre, at han læser dem uden Forskjel og det hurtigere, end nogen af os læser vor Hunspostil. See, dette mener jeg, skulde være tilstrækkeligt, hvad vort første Punkt, Sprogene, angaaer. Med Hensyn til det Andet, Tausheden, da skal vist Ingen prale af at have faaet saameget som saa ud af ham, endskjøndt min Kone bander paa, at hans Hjerter trykkes af svære Hemmeligheder og at han derfor gaaer og seer ud som en Skygge.

”Bedste, velsignede Bro’er” udbrød Christen Mangepenge, ”Din Mand bliver nok den bedste. Sagde jeg det ikke nok. I Din Tale har jeg altid fundet baade Fynd og Klem. Gud give at Fyren kunde bringe noget Fornuftigt ud, saasandt som han skulde have en halv Krone. Ja en heel Krone, vilde jeg bitter Død med Glæde give Stymperen. Vi ville nu for resten opsætte det Hele til iaften; vi trænge Alle haardt til Hvile. Eder, godt Folk, skal jeg vederlægge for Eders Tidsspilde. Men fortæl os dog lidt mere om denne Patron. Hvorledes kan en slet og ret Væversvend være kommen til saadanne Kundskaber? aa jo, han har vel trasket saa viden om, kan jeg tænke ?

”Hvad videre skal jeg vel kunne fortælle om ham nu, han hedder Schultz og saa maa jeg sige Dig, han er ingen Stympere som Du mener, undtagen for saavidt, at han aldrig, som andre unge Mennesker, tager Deel i nogen Glæde, men grubler altid. Han gaaer aldrig ud af Huset, uden stundom en Aften naar det er mørk, at han kan gjøre sig en Rundar, og det kan et Menneske, som

sidder og slider Dagen lang, have godt af, helst han som rimeligviis slæber paa en Svindsot. Naar han da kommer hjem, gaaer han tilsengs og sukker saa lang som Natten er, efter hvad mine Børn fortælle. Han er en Stadskarl i Professionen. I skulde blot see et Stykke Dreil han har i Væven. Jeg kan kun væve Gaaseøine- og Bygkorns-Mynstre, men han væver Pappegøier som lys levende og Paladser og Skibe og Gud veed hvad, endskjøndt han ikke godt kan komme tilrette med min Væve, mine Skjætter, Nitte, Væverskeer og øvrige Redskaber. Men det komme deraf, skal jeg sige os, at hans Fader, om hvis Død han igaar blev underrettet ved et Brev, som, tænk bare, kostede et Par Dalers-Penge i Postpenge – at hans Fader, vilde jeg sige, var en stor Fabrikmester et Sted, Hekkenfeld, nei Elben- eller Elberfeld, saadan Noget hedder det Landskab. I kunne af de svære Postpenge tænke Eder til, at det maa ligge langt deraussen. Det er derfra, man faaer Sjaler, Fløiel og slige Sager, hvortil man har ganske anderledes Maskiner og Redskaber, end dem vi Prakkere maae hjælpe os med. Men et skikkeligt Menneske er han, derpaa kan Du forlade Dig Christen, og rende med Sladder, det vilde desuden falde ham saare svært, saasom han, uagtet min Søn underviser ham i vort Sprog, dog ikke er synderlig hjemme deri; dog, for mig som er vant til at høre ham, vil han godt kunne forklare sig om disse Brevskaber, ifald Du paa mine Ord vil betro ham Arbeidet.”

”Kom Du i Guds Navn med Knasten, min Ven,” sagde Christen, og gav, ved at reise sig fra Bordet, de Andre Tegnet til for denne Gang at afbryde Forhandlingerne og kort derpaa, da Tiden til det næste Møde var aftalt, gik Puds og Jokum Stær, hvem det, som vi vide, kun er tilladt Christen Mangepenge at kalde Bulsak, hver til sit.

Men Christen gik til sin Datter og bragte hendes Forundring til den høist mulige Grad, idet han meddeelte hende saameget af Nattens Begivenheder, som han med Hensyn til hendes Kjønn troede at turde betro hende. Det Vigtigste heraf, som han med blødende Hjerter tilkjendegav hende, og som vel kunde være istand til at knuse ethvert af Kjød og Blod velconstrueret Pige-hjerte, var dette, at hun var fordømt til at leve, ældes, døe, begraves og igjen opstaae med Jomfrukrandsen om sin Isse. Men hvad gjorde Ingeborg? Besvime hun? Nei, denne Gang ikke, Høistærede. Hun erklærede med stor, umiskendelig Rolighed, at hun deri fandt sit høieste jordiske Ønske tilfredsstillet, og den ærlige Christen, der ikke kunde blive enig med sig selv om, hvad enten han skulde glæde sig eller inderlig bedrøves over dette Ingeborgs gaadefulde Svar, gav, som sædvanligt, Alt i Guds Haand og lagde sig til Hvile.

Dersom nogen Læser skulde have havt Taalmodighed nok til at følge denne Fortælling indtil nu, og det skulde dog virkelig være høist fortrædeligt, om ikke en Snese skulde have udholdt denne Pine – at jeg ikke taler om Læserinde er virkeligen en Følge af min store Beskedenhed og min om muligt endnu større følelse for alt hvad som endes med ”inde”. Saalænge jeg kan mindes har dette guddommelige ”inde” stedse gennemstrømmet mit hele Væsen med en salig Fornemmelse. En lille veninde, o hellige Lyd! himmelske Fryd! Ak! mit Hjerter gemmer jo saa mangan kjær Erindring om en og anden lille sød Skjælmerinde, ak ja – ak ja! - Læserinde, Svigerinde o.s.v. ja det gaaer endog saavidt, at selv Ordet ”Djævelinde” syntes mig ligesom at indeholde et Slags sød Eftersmag, hvilken aldeles mangler Ordet ”Djævel” og desuagtet maa jeg dog tilstaae at jeg, naar Galt skulde være, hellere vilde binde an med ti Djævlø, end med een Djævelinde, men her seer man atter, hvorledes hver Ting kan overdrives.

Men see dog blot, hvorledes et eneste Ord endende med Trylleformularen ”inde”, har atter løbet af med mig, saa at jeg neppe selv veed, hvad det var, jeg vilde have sagt; langt mindre vil vel nogen Anden kunde vide det, men man vil jo netop heri finde det allerbetydeligste Beviis for at hvad

jeg har sagt om den store Indvirkning af et saadant Ord paa mit Hjerte hverken er Pral, Smiger eller anden tom Snak.

Min Hensigt var egentlig at ville meddele Læseren ifald jeg, som sagt, endnu skulde have nogen saadan, at jeg for Øieblikket befinder mig i en slem Knibe. Man har mange Fordringer paa mig med Hensyn til denne Fortælling; der findes i den mange dunkle Steder, som det er min Pligt at oplyse. Oplysningen kan jeg kun alene hente ud af disse gamle Documenter og Brevskaber samt hvad jeg af gamle Sagn og Traditioner muligen kunde uddrage. Men uagtet Væversvenden udførte sit Hverv og klarede Sagen til alle Vedkommendes Tilfredshed, saa indseer jeg dog neppe, hvorledes en saadan Lykke skulde blive mig tildeel. Thi at gjengive alle disse Documenter i deres Heelhed, vilde i Sandhed være det Samme som at flaae Bogen ud af Haanden paa den sidste, altsaa den taalmodige Læser. Disse Documenter indeholdt saameget, dels denne Fortælling Uvedkommende, dels Saadant, som Delicatessen forbyder mig at blotte, da det kunde findes graverende for flere Familier, der, heldigere end den, der med Christen Mangepenge maatte uddøe, endnu blomstre saavel her som muligen i Udlandet.

Jeg seer kun een Udvei, paa hvilken jeg kan vente at komme taalelig ud af denne Klemme, og netop derom var det, at jeg gjerne, medens Christen tager sig sin velfortjente Hvile, vilde træffe en Overenskomst med Læseren. Jeg lover og tilsværger Læseren forud, at jeg ikke skal overspringe Noget, som kan tjene denne Fortælling til Opklarelse, saafremt jeg ikke dertil af særdeles Omstændigheder skulde see mig nødsaget. Ligerviis lover og tilsværger jeg de hjertenskjære Læserinder, hvis Nysgjerrighed, muligen større end nogen Dødeligs Taalmodighed, kunde have fastholdt dem, at de ikke alene skulle faae Lov til at besee adskillige interessante Sager, som Ibenholtsskrinet indeholder, men endog nogle Brudepar og meget Mere.

Men hvad i Herrens Navn gaaer der af Christen Mangepenge ? han farer op som en Besat. Ak! det falde nu den gode Mand ind, at der intet Sted staaer skrevet, at han skal eller maa aabne Skrinet. For ham er det vel, at dette ikke allerede er skeet, men hvorledes skal det nu gaa mig med mit Løfte. Dog jo, jeg skal holde det, jeg skal for Deres Fødders Fodskammel frembære alskens herlige Ting, som kan tænkes at have Værd i deres Øine.

Til Gjengæld anraaber jeg fornemmelig om Overbærelse, dernæst om lidt Taalmodighed eller i Mangel deraf lidt Nysgjerrighed, hvorpaa jeg bedst og meest passende troer at kunne opfylde mine Forpligtelser. Og i Haab om, at dette velvilligt vil blive mig indrømmet, vil jeg begynde som følger:

Udkast til en ny Roman,

udarbejdet efter gamle Documenter, Sagn osv.

Ridderen Claus Manderup, Herre til Manderupgaard, nedstammede fra en meget agtet Slægt. Selv begavet med de meest hædrende ridderlige Dyder, tapper i Krig og Ledingsfærd, kløgtig og snild naar gode Raad var dyre, ædelmodig mod Alle, stedse rede til at offere Liv og Blod for den Retfærdiges Sag og beskytte den Svagere imod den Stærkeres Vold, var han æret og elsket af alle Retsindede fra Dannerkongen selv indtil den laveste Træl. I Dannerdronningens Gunst stod han ligeledes høit anskrevet saavel som i hendes Fruerstue, hvorhen en dobbelt Længsel vinkede ham saa ofte som hans Kalds Pligter levnede ham Tid til at qvæge sit Hjerte i tvende for dette uendelig kjære Personers Omgang. Han havde her ikke blot sin Hjertenskjær, den skønne, men hovmodige Gjertrude, om hvis Herkomst Traditionen kun siger, at hun var Datter af røde Friis, men tillige sin høitelskede Halvsøster, den blide, sagtomme Helmsgjærd, at besøge.

Saasom det, formedelst de Danskes vidtberømte Krigsbedrifter, ansaaes for en stor Ære, at have tjent blandt Dannerkongens Mænd, saa søgte mange Fremmede hid og de som ansaaes meest værdige bleve optagne i de Tappres Rækker. Tvende saadanne fremmede Herrer, hvem vi ville laane Navnene Max og Kurdt, ikke fordi deres virkelige Navne ere os ubekjendte, men fordi den Enes Navn staaer brændemærket indtil langt ind i den nyere Tids Historie, formedelst hans og hans Slægts kjendelige Ildgjerninger imod den Anden, da en Strid imellem begge var opstaaet og hvorved denne lod sig, trods sin langt ædlere Character, forlede til, ligeledes at udøve en og anden Hævndaad, der mildest talt heller ikke gjorde hans Navn Ære.

Twistens Æble mellem disse tvende Mænd var den blide Helmsgjærd, til hvem de begge saa tidligen bejlede og hvis Agtelse de begge hidindtil besade, men hendes Hjerte kunde kun blive den Ene til Deel og Max blev den Lykkelige. Efter hiin Tids Skik var en Tvekamp uundgaaelig; og see i denne blev Max den Lykkelige, idet han overvandt Kurdt, hvem han dog ikke berøvede Livet, uagtet han ifølge Lovene for disse Kampe, da Kurdt lemlæstet blev liggende for hans Fødder og da Kampen saaledes maatte ansees som endt og afgjort, endnu lumskelig søgte at bibringe ham et Saar og tillige i sit Raseri tirrede ham ved høist fornærmelige Uqvemsord, fandtes fuldkommen berettiget dertil.

Kurds Saar blev lægte og med et uforsonligt Had i sit Hjerte, ikke alene mod sin Overvinder i Kamp og Kjærlighed, men imod alt hvad som kaldtes dansk, drog han som en til at føre Vaaben udygtig Krøbling til sit fjerne Hjem, der desværre grændsede nær til den Landstrækning som Max, kort efter at have ægtet Helmsgjærd, ved sin Faders Død tog i Besiddelse.

Gjertrude stod Brud den samme Dag, som Helmsgjærd, forlod tillige med hende Hoffet og drog med sin Ægteherre, Ridder Claus, til Manderupgaard; men Landsmoderen savnede sin ædle Veninde, den gode Helmsgjærd hvem Skjæbnen fjernede saa langt fra hende.

Allerede før Ankomsten til sine Besiddelser sporede Max paa flere Maader Kurds Rænker og det varede ikke længe, før han indsaae Nødvendigheden af at sætte sig i Forsvarsstand, da en aabenbar Feide syntes uundgaaelig. Kurdt var med Hensyn til sin Stridsmagts Størrelse ingenlunde nogen foragtelig Fjende, og denne forøgedes endog betydeligt ved hans vidtløftige Slægtskab, der tilligemed flere mægtige Riddersmænd, som enten i Haab om rigt Bytte eller af andre Bevæggrunde sluttede Forbund med ham imod Ridder Max. Thi maatte denne ikke alene kalde Alle, saavel den affældige Olding som den spædlemmede Yndling under Vaaben, men endog søge Hjelp hos sine Naboer.

Den Hjelp, Max erholdt hos sine Venner, svarede langt fra ikke til hans Forventninger, thi dels havde Kurdt vidst ved snildeligen udsprede Rygter at bibringe Mange en aldeles feilagtig Anskuelse af Sagen, dels vilde man nødigen udsætte sig og sine Undergivne for de Rædsler, som Kurds vilde Horder allerede paa flere Steder havde bragt over Maxs Undersaatter, dog, Max tabte ikke Modet, i Tillid til sin retfærdige Sag stolede han paa Gud og dernæst paa sin og sine faa men trofaste Krigeres Tapperhed. Men Rygtet havde naaet til Danmarks Sletter og Claus Manderup samlede flux en lille Skare af tappre Mænd og drog med denne sin Svoger til Undsætning. Muligen var det af Frygt for dette Hjelpecorps, at Niddingerne ikke vovede noget aabent Angreb, dog vedblive de, snart hist og snart her, at bryde ind over Grændserne og, lig Røverbander, at betegne deres Vei ved Plyndring, Mord og Brand og al anden Ugudelighed. Stundom bleve de vel overrumplede og ilde medtagne, undertiden forfulgte dybt ind i deres eget Land og vee da de Steder og det Folk, som den forbittrede Max stødte paa naar han foer frem med sin hævnende Skare. Sagnet fortæller endog at han engang i sin Harme lod en heel Stads Befolkning dræbe for med Ligene at opfylde Graven om en Borg, der i længere Tid, havde trodset og haanet ham og som han nu vilde tage med Storm.

Da det ikke er vor Hensigt at give en nøjagtig Beskrivelse af denne, for hiin Tid ikke usædvanlige Feide, saa ville vi kun endnu i Korthed berøre een, nemlig den sidste Scene i dette Drama, hvorimod vi forbeholde os, noget vidtløftigere at maatte berette dets videre Følger.

Paa en Tid, da Niddingerne, efter flere betydelige Nederlag, usædvanlig længe havde forholdt sig rolige og man troede Banden aldeles opløst, drog Claus Manderup til sit Hjem, men neppe erfoer, de lurende Voldsmænd, at "Den danske Løve", dette Hædersnavn havde de tillagt ham, var borte, før Max en Nat aldeles uforberedt fandt sin Borg indesluttet af Røverskaren, der allerede stod færdig til at storme den. Han ordnede i Hast hvad der kunde tjene Borgen til Forsvar, men da han under disse Omstændigheder maatte tvivle om et lykkeligt Udfald, saa gav han, medens det endnu var Tid, sin Gemalinde Underretning om, hvor deres Kostbarheder alt fra Feidens Begyndelse havde været nedgravede og lod hende derpaa, tilligemed deres diende Glut, af en tro Tjener køre igjennem en Løngang ud af Borgen. Herved reddedes disses Liv, medens han og alle hans Mænd, efter en fortvivlet Kamp, før Dag gry hvilede i Dødens Arme.

Men den ugudelige Kurds Hævntørst var ikke slukket, den slukkedes endnu ikke, da han saae den ulykkelige Maxs Liig paa sin Befaling ophængt over den ødelagte Borgs Port; nei, han søgte forgjæves Helmsgjærds Liig. Dette Offer, som han havde tiltænkt den meest umenneskelige Behandling, maatte være sluppen ham af Klørne. Han svoer, skummende af Raseri, at ville finde hendes Opholdssted, om det end var i Helvede, og hans Svende svore, i deres Harme over, ikke i Borgen at have fundet de Skatte hvorpaa de havde gjort saa sikker Regning at de ogsaa hermed troligen vilde staae ham bi. Og de fandt den ulykkelige Qvindes Opholdssted, en af en Eneboer forladt Hytte, dybt i Skovens Indre. Men den ærlige Tjener holdt troligt Vagt og da han desaa betimeligt mærkede Uraad, førte han Moder og Barn til et Kloster ved hvis Port han bød dem Farvel, glad ved, inden disse hellige Mure at vide dem beskyttede, medens han drog den lange Vei til Dannemark, for hos Ridder Claus at søge Raad og Bistand.

Ridder Claus samlede sine Svende og drog ud til sin Søsters Redning, men før han kunde tilbagelægge den lange Vei, havde allerede den forfulgte Helmsgjærd ogsaa maattet forlade det Tilflugtssted, hvor Tjeneren troede hende saa vel forvaret. En menneskekjærlig Nonne gav hende Underretning om, at en Underhandling mellem Klosterets Priorinde og den med Ild og Sværd truende Kurt, angaaende hendes Udlevering, var indledet. Med Barnet ved sit Bryst sneg Helmsgjærd sig i Nattens Mulm, ved samme Nonnes Hjælp ud af Klosteret og vankede med sin kjære Byrde, i det fremmede Land, igjennem Urskove og over uveisomme Bjerge, hvor hun i flere paa hinanden følgende Dage ikke saae Spor af Mennesker, dem hun desuden maatte frygte mere end Ulvenes og andre vilde Dyrs Tuden, der Dag og Nat lød trindtomkring hende og ikke tillod hende et qvægende Blund efter saa usigelige Anstrængelser. Hendes Bryst, hvorved den Spæde skulde næres, udtørredes, thi hun maatte med sine Hænder opgrave Nødder af Jorden for ikke tilligemed Glutten at omkomme af Hunger. Men naar Nøden er størst er Hjælpen nærmest. Var det tilfældigviis eller maa det ikke meget mere tilskrives Himlens kjærlige Styrelse, at hendes Broder i et uhyre Vildnis netop skulde træffe den Plet, hvor hun befandt sig i den ynkværdigste Forfatning. Visseligen, dette Haab i Nødens Stund er ingen af Jordens Dynd opstegen Lygtemand, det er en himmelsk Straale, der oplyser Menneskets Sjæl om sin Udødelighed, idet den indgyder den saliggjørende Vished, at den samme almægtige Haand, som uddeler Byrden ogsaa uddeler Kraften, og at Begge staae i nøie Forhold til vort sande Vel.

Ridder Claus førte sin sorrigfulde Søster til Danmark, hun saae atter sit evigt elskede Fødeland, men hendes arme Hjerter blødte af altfor dybe Saar til at det kunde aabnes for Glæden. Da

de nu stode ved Manderupgaard og den kjærlige Broder bød hende at betragte hans Huus som sit, da greb hun hans Haand og sagde med højtidelig Alvor i sin Stemme. "Tak min ædle Broder, tak! Himlen velsigne Dig for hvad Du gjorde for mig, men tilgiv mig, at jeg ikke kan modtage Dit kjærlige Tilbud, ikke kan betræde din Tærskel. Jeg saae mit Huus ødelægges ved Ild og Sværd, det var min korte jordiske Lykkes Bolig, jeg saae den usle Skovhytte i Flamme, til Straf fordi den i tvende Døgn havde skaffet mig Ly, uden Tvivl er Klosteret heller ikke undgaaet den Ugudeliges Hævn, saasom jeg tilbragte en føie Tid inden dets Mure. Og jeg har svoret i mit Hjerter, aldrig mere at betræde noget Huus, med mindre det maatte behage den Almægtige at gjengive mig det, hvori jeg en kort Tid i fuldt Maal nød Ægtefællens og Moderens Glæder. – Du forfærdes, min elskede Broder, over denne min Beslutning; hør da: Du vil kunde mindes, at jeg allerede som Barn havde besynderlige Lyster og Griller, isærdeleshed mit Hang til Eensomhed, hvorfor man steds kaldte mig den Tungsindige. Saaledes grundede jeg tidligt over Planternes Gavnlighed i Sygdoms- og andre Tilfælde. Dette Studium har jeg bestandig fortsat og høstet megen Glæde deraf. Engang da jeg, som lille Pige, gik her omkring for at søge sjeldne Urter, kom jeg ind i Skoven hist, og ved der at krybe om under Træer og Buske, opdagede jeg en Hule i Jorden; meget videbegjærlig, som jeg var, fandt jeg ingen Ro, før jeg havde undersøgt dens Dybde og øvrige Beskaffenhed, snart havde jeg med Græstørv, Mos og deslige indrettet dens rummelige Indre til min Bequemmelighed og tilbragt mangen Time der under allehaande Betragtninger. Til sidst blev den mit Capel, ak! mangen barnlig Bøn har mit Hjerter derfra opsendt til den himmelske Skaber. Min Hule blev mig saa kjær, at jeg forestillede mig det som en sand Herlighed, der at tilbringe sine Dage, og underfuld gjør Skjæbnen nu min barnlige Drøm til Virkelighed. Hulen skal være min Borg, jeg boer saaledes i Din Nærhed og vil ofte kunde tale med Dig, elskede Broder."

Den gode Claus bestræbte sig forgjæves for at formaae Søsteren til Afstaaelse af sit Forsæt. Han maatte følge hende til Hulens Aabning. "Her" sagde hun, "vil Hævneren ikke finde mig". Derpaa steg hun ned med sit Barn.

I tredsindstyve Aar beboede Fru Helmsgjærd sin Hule og efterlod den da ved sin Død til sin Datter Ingeborg, hvem den, da hun af Fortællingen er om sin Moders Skjæbne havde lært at foretrække dette rolige Opholdssted for den Verden, hvori man maatte befrygte at møde en Kurdt, ligeledes i lang Tid tjente til Opholdssted. Begge udøvede meget Godt, ikke alene ved deres Helbredelsesmidler og andre gavnlige Raad, men der kom ogsaa en Tid, da de ved deres af Ridder Claus opgravne og bibragte Skatte, saae sig istand til paa anden Maade at komme den Trængende til Hjælp. Desuagtet kunde den overtroiske Almue ikke nærme sig Hulen uden Gysen, thi det Slør, som hvilede over Fru Halmsgaard, saaledes blev hun nu benævnet, over hendes Skjæbne og Forhold og som hun med Flid bestræbte sig for at udbrede over enhver af sine Handlinger ved stedse at give disse et mystisk, gaadefuldt Anstrøg, hvilket i forening med hendes Klædedragt, hendes Opholdssted, kort sagt Alt hos hende, bidrog til at hun ansaaes for et med høiere Aander beslægtet og overnaturlige Evner begavet Væsen. Man tillagde hende naturligviis meget mere, end hvad hun i Virkeligheden var i Besiddelse af, saaledes var man fuldt og fast overbeviist om, at hun gjorde Guld og myntede Penge, thi hvorfra tog hun ellers det hun meddeelte. Den Paastand, at hun overlevede flere Generationer, var en Følge af, at man efter hendes Død i Datteren endnu troede at see Moderen, hvortil man saameget lettere kunde forledes, da Datteren nu var gammel og desuden ingen af dem mogensinde lod sig see om Dagen, men hvo som vilde søge Fru Halmsgaard maatte ved Nattetid komme og trende Gange nævne hendes Navn ved Hulen. Dog, saasom man tillige troede hende alvidende og ligesaa stræng, som god, saa vovede kun de, hvem Samvittigheden nogenlunde stod bi, at aflægge hende Besøg.

Ridder Claus, hvem Søsterens Skjæbne laa haardt paa Hjertet, drog ofte ud for at virke til hendes Tarv, saaledes lykkedes det ham at overbringe hende de af hendes Gemal skjulte Skatte.... Han udsatte sig ofte for Farer, idet han vovede sig til hine Egne hvor Kurdt endnu længe, og efter ham hans talrige og tildeels ligesaa ugudelige Slægtninge, dreve deres Uvæsen. Claus søgte at formaae Nabofyrsterne og andre Mægtige i de tilgrændsende Landskaber til at tage sig af Sagen, saa at hans Søster eller i alt fald hendes Barn kunde blive indsat i sine naturlige og uimodsigelige Rettigheder. I Haab om den begjærte Bistand tjente han adskillige af disse Herrer i deres Krige, men naar Krigen var endt, var hans Tjeneste glemt. Endeligen traf han en Overenskomst med en Hertug, paa hvis Løfte han troede at turde forlade sig. Claus skulde nemlig tjene hertugen i tre Aar, imod at denne derpaa skulde give ham den fornødne Vaabenmagt til at uddrive de selvgjorte Herrer af Maxs Besiddelser. Claus forlod Hustru og Børn, han havde nemlig tvende Sønner, hvoraf den yngste kun var nogle Maanedes gammel. Han sagde dem og Fædrelandet Farvel for rum Tid, drog bort, opfyldte troligen sin Pligt og havde muligen ogsaa høstet sin Løn, dersom ikke Hertugen, endnu før han erfoer Krigens for ham heldige og for hans Krigere hæderlige Udfald, var bleven snigmyrdet. Den nye Regent vilde Intet vide om sin Forgængers Forpligtelse til Claus, thi maatte denne med et sorgbetyngt Sind og mere haabløs end nogensinde, vende tilbage til Hjemmet, hvor endnu de tungeste Bekymringer ventede ham. Hans ægteskabelige Lykke havde fast aldrig været stor, men han havde, som alle Fædre, lovet sig Glæder af sine Børn, det gik ham som flere Fædre desværre, hans Haab blev skuffet. Han fandt i sin ældste Søn en vild, raa og for alt Ædelt og Godt uimodtagelig Knecht, og i den Yngste en Skrælling, der neppe vilde blive til noget i en Tidsalder, da Mod og Kraft fornemmelig bare Prisen. Claus havde ventet, ved sin Hjemkomst at finde Purken større, at det ikke var saa maatte vel hidrøre fra en svag Constitution; der var desforuden, under Faderens Fraværelse, foregaaet en høist mærkelig, skjøndt vel ikke aldeles exempelløs Forandring hos dette Barn. Dets Haar nemlig, der ved Faderens Bortreise hængte i gule, bløde Lokker omkring dets Hoved, stode nu som sorte, stride Børster.

Disse sine Bekymringer meddeelte Ridder Claus sin Søster, da han den første Nat efter Hjemkomsten besøgte hende, men af hende erfarede han nu Ting, hvorom hans ærlige og umistænksomme Hjerte aldrig havde haft mindste Anelse. Hans Hustru havde skjændigen bedragen ham. Et utilladeligt Forhold havde alt længe fundet Sted mellem hende og hendes Skriftefader, en skinhellig Munk, med et sort, stridt Haar og Skjæg og med en endnu sortere Sjæl. Dette Forhold havde under Ægtemandens Fraværelse baaret Frugt, og Forbryderne vare ikke alene blevne enige om, i den grad at bedrage Manden, at han skulde ansee deres Synders Frugt for sit eget Kjød og Blod, men da dette jo paa ingen Maade lod sig iværksætte, uden at den guulokkede Dreng maatte bortskaffes, saa gav den unaturlige Moder endogsaa sit eget Minde til, at Skurken under sin Kutte bortbar Drengen for at berøve ham Livet, hvilket Fru Halmsgaard paa en natlige Vandring heldigviis opdagede. I det afgjørende Øieblik tilraabte hun Morderen Holdt, men han stødte Barnet ud i en Tørvegrav i røde Mose og ilede bort. Fru Halmsgaard reddede Barnet og bragte det til Hulen. I et Qvad om denne Tildragelse, der dog uden Tvivl er langt yngre end Tildragelsen selv, hedder det blandt Andet:

"Ørnen spændte sin vrede Klo;
Uglens Unge var i dens Bo."

Det vil sige Ridder Claus blev frygtelig gram i Hu og kun med stor Møie afholdt den kloge, besindige, selv af Skjæbnen saa haart prøvede Søster ham fra at ødelægge deres Fædrenegaard, af hvilken han i sin rasende Harme neppe havde ladet blive Steen paa Steen.

I Visen tiltaler Fru Halmsgaard sin Broder saaledes.

”Skjuler Du end Din Skjændsels Spor,
Vidnet dog i dit Hjerte boer;
Freden vender fast aldrig tilbage.”

Havde Ridder Claus mægtet at tæmme sin Harm og gaaet frem med Sindighed, da vilde han endnu samme Nat kunne have taget Munken paa fersk Gjerning, eller som Visen siger, ”fanget den Ræv, der havde fundet Vei til hans Gaasesti,” Men Ræven, den snedige, fanges kun ved List. Munken mærkede Huusherrens Komme og tog Flugten gennem et ofte passeret Vindue, men glemte i sin Iil sine Beenklæder, item forvexlede sin Kutte med hendes Naades storblommede Slaabrok. Han forsvandt og saaes aldrig mere i Egnen.

Den hovmodige Fru Gjertrude maatte, saasom de soleklare Beviser om hendes Brøde laae for Dagen, gaae til Bekjendelse, og da Hr. Claus gjerne, saavidt muligt, vilde undgaae Scandale, og ved sin Søster afholdtes fra al Voldsomhed, saa straffede han sin utro Viv med Indespærring i et Værelse, hvis Vinduer vare inpassable formedelst stærke Jernstænger, saalænge, medens han paa den fjerneste Grændse af sin Grund lod opføre en Bolig, hvori han derpaa lod hende, tilligemed hendes sorte Søn hensætte. Han gav hende desuden saa meget Land og Fæ, som udkrævedes til hendes Ophold, og lod hende medtage sine Smykker, samt hvad hun for øvrigt maatte behøve.

Denne Bolig var som hiin omtalte Vise vil vide omgiven af en 12 Fod høi Ringmuur, og blev kaldet Qvinderupgaard, ligesom og Fru Gjertrude derefter, saavel i Documenter som Smædeviser, blev kaldet Fru Qvinderup. Endvidere fortæller Visen, at da Fruen betraadte sin nye Bolig, fandt hun sin Seng prydet med en Munkekutte til Omhæng og da hun saa nøie til, gjenkjendte hun i Vinduesgardinet et Par Beenklæder. Om hun gjorde nogen Forandring hermed eller fandt alt i sin Smag, vide vi ikke, men vi unde hende den Opbyggelse, det muligen kunde skjænke hende, ligesom vi ikke misunde den saa skjændig bedragne Ægteemand, om dette Hævnværk skulde have gydet en Smule Sødme i hans bitre Bæger.

Fru Qvinderup maa vel have været en slet Huusholderske, ligesom hun var en slet Ægteviv, hun nedsank i Armod, solgte snart Gaard og Grund og døde i Elendighed, hvorefter Byen maatte tage sig af Drengen.

Claus Manderup færdedes nu stedse i fremmede Lande, han kunde ikke løsrive sig fra den Tanke, der nu næsten alene beskjæftigede ham, nemlig at forhjælpe sin Søster til sine Rettigheder. Naar han en sjelden Gang kom hjem, ilede han til Hulen, der gjemte Alt, hvad han havde kjært paa Jorden, thi for sin ældste Søn, som var sat i Kost hos en Borger i Slangerup og fremdeles vedblev at fremture paa en slet Vei, uden at lægge Vind paa det ringeste Gode, kunde Claus ikke længere nære nogen Kjærlighed, men hans Søsters Omgang og den yngste Søns barnlig rene Uskyld vare dog endnu stundom istand til at fremlokke et Glædessmiil paa hans mørke, furede Kind.

Søsteren gjorde ham ofte opmærksom paa, hvorledes Manderup aldeles forfaldt og hvorledes Jorderne forsømtes under hans idelige Fraværelse, men dette havde aldeles tabt sin tidligere saa store Tillokkelse for ham og han solgte endeligen den hele Eiendom, gav sin søster Skatte og Kostbarheder i Forvaring og drog atter bort.

Saavel Fru Halmsgaard som hendes Datter elskede inderlig den guullokkede Dreng, men de indsaae Nødvendigheden af at han kom ud i den Verden, med hvis mangfoldige Laster, Snarer,

Afgrunde og Elendigheder dette ufordærvede Barn hidindtil var forbleven saa aldeles ubekjendt; de bade inderligen at Gud vilde aabenbare for dem en retscaffen Mand, om han end, som Fru Halmsgaard anede, skulde findes i den laveste Stand, til hvem de turde betroe deres Yndling og deres Bøn blev opfyldt paa en ganske uventet Maade.

Slangerups mægtige Borgemester, Hr. Atteke, kom selv en Nat til Hulen for at søge Raad mod en Sygdom, hvoraf hans Frue leed saa saare. Da faldt det den dybsindige Frue Halmsgaard ind at benytte dette Tilfælde til sin længe nærede Hensigts Opnaaelse. Hun anviste Borgemesteren en Urt, som vilde kunne helbrede den Lidende, men hun knyttede saadanne Betingelser til Urtens Virkning og Erholdelse, at Borgemesteren hartad maatte fortvivle. Hun foregav blandt Andet at Urten som voxede høit i et Egetræes Top, ikke vilde bevirke mindste forandring hos Patienten, saafremt den ikke nedtoges af en Mand, der paa sin Tro kunde stige til Træets Top og paa hvis Retskaffenhed Bjerge maatte kunne bygges. Slige Varer hørte dengang og høre endnu til de sjeldne, thi maatte den mægtige Borgemester, der selv i sin egen Samvittigheds blanke Flade, til sin Forbandelse skal have opdaget nogle hidtil uændsede Pletter, som sagt hartad fortvivle, ligesom og Fru Halmsgaard var nærved at opgive Haabet om sin Lists heldige Udfald, da hun saa En efter en Anden, der alle gjerne vilde tjene Borgemesteren, brække Halsen ved at dumpe gennem Troens Bro, eller ved at snuble over Ujevnhederne i Samvittighedens Speilflade.

Dog endeligen kom Espen Pind, den fattige Hyrde som med sin Hustru og de mange Smaa laa i Jordhytten paa Byens Overdrev. Denne Mand dumpede ikke, han snublede ikke, hans Tro var en stærk Bro, der førte fra Jorden indtil Himmelen og hans Samvittighed havde aldrig ved et Kup tilkjendegivet ham sin Nærværelse. Han nedtog Urten, hvis Virkning paa Fru Atteke er os ubekjendt, men dette vide vi, at Fru Halmsgaards List endeligen fik et lykkeligt Udfald.

”Endnu ere Miraklernes Tider ikke forbi,” skreg den hele By, da den efter en Forstummen atter kom til Mæle, og Byen havde vel Skjellig Grund saavel til sin Forstummelse, som til sit Skrig, thi Espen Pind, den fattige Hyrde, købte sig Gaard og Grund, Marker og Fæ. Den hele pjaltede Flok, der endog pludselig forøgedes med en om hvem Stadsgjordemoderen ingen Besked vidste, fik alle tilhobe baade Klæder og Skoe. Formodninger maatte naturligviis opstaae og iblandt Mangfoldigheden af disse gaves tvende, der, efter at have drevet alle de øvrige i deres Mødre igjen, længe stredes om Enevælden. Den ene lod Espen have fundet Stadens gamle, ifølge Sagnet, paa Overdrevet nedgravede Kobberporte, der nu, efter i saa lang Tid at have ligget i Jorden, vare blevne til det pure Guld. Den Anden, der for en Deel nærmede sig til Virkeligheden, hidledede det Hele fra den guullockede Dreng, hvem Espen dog vel ikke kunde have opgravet af Jorden, og hos hvem ethvert Træk noksom vidnede om, at han hørte til Lysalfernes Slægt, hvilken man dog egentligen havde troet uddød, saasom i Mandsminde ingen Alfer havde været sete. Ak! hvem der dog kunde belure denne Dreng, naar han fra sit Bjerg eller sin Hule hentede Poser fulde af Guld til sin Pleiefader. Denne Formodning gik natrligviis af med Seiren, thi man opdagede snart, at Lysalfen besøgte Guldageren Fru Halmegaard, og nu var Sagen klar som Solen.

Espen Pind lod Folk snakke, men for en Sikkerheds Skyld maatte Borgemester Atteke, som kjendte Sagens Sammenhæng, give ham et skriftligt Vidnesbyrd om, at han ærligt og netop for Ærligheds Skyld var kommen til sin Velstand. Dette Document lagde Espen paa en Kistebund og købte sig fremdeles Aar for Aar flere Jorder og Høveder og da han saaledes lod Fem være lige, saa at Ingen kunde komme hans Hemmelighed til Livs, saa tog man den Hævn over ham, at kalde ham Espen Mangepenge og Navnet Mangepenge gik tilligemed Velstanden i Arv til hans Efterkommere.

Claus Manderup erfarede ved sin Hjemkomst hvad hans Søster havde foretaget sig med hans kjære Dreng, og han fandt Alt saare godt og ved nærmere Omgang med Espen overbevistes han saa fuldkomment om dennes Retskaffenhed og i enhver Henseende dydige Vandel, at han foreslog for Søsteren, der nu, ligesom han selv, hver Dag kunde vente at blive kaldet hisset og desuden tilligemed hendes Datter, ubeskyttede formedelst hans idelige Fraværelse og saaledes udsatte for alt, at overgive deres fælleds Guld og Kostbarheder til Espens Varetægt, og Søsteren, som alt længe forud havde tænkt sig dette som det eneste Middel, saavel til Skattenes, som til hendes Ingeborgs Beskyttelse, indvilgede med saameget større Glæde i Broderens Forslag og skyndte paa Iværksættelsen.

Imidlertid var Ridderens ældste Søn bleven stor og syntes, til Faderens usigelige Glæde, tillige at være bleven et bedre Menneske, end Fortiden havde lovet, Faderen saa nu stundom Sønnen i Espens Huus, hørte, at han i senere Tid ofte besøgte sin Broder og Oldingen troede fuldt vel at vide hvem han var takskyldig for denne lykkelige Forandring. Senere da Et og Andet syntes ham at tyde hen paa at Sønnens Besøg mindre gjeldte Broderen end Espens ældste Datter, en blid, takkelig og sagtnodig Pige, saa tilkjendegav han sin Ven, thi som en saadan behandlede han Espen, sin formodning, til føiende at der fra hans Side Intet skulde være til Hinder for en Forbindelse mellem disse deres Børn, hvoraf han lovede sig det største Held, nemlig Sønnens fuldkomne Helbredelse for sine tidligere uædle Tilbøieligheder. Men Espen forbausedes ved Tanken om, at et saadan Forhold, som det Ridderen troede stedfindende mellem de Unge, og hvorom han selv aldrig havde drømt, desuagtet laa inden for Mulighedens Grændse, medens en ægteskabelig Forbindelse mellem disse, efter hans Anskuelse, var en aldeles Umulighed.

Ridderens Anskuelse var intet Bedrag, et altfor ømt Forhold havde alt længe fundet Sted, og trods Espens Anskuelse, viste det sig, at en ægteskabelig Forbindelse var absolut nødvendig som det eneste Middel til paa en taalelig Maade at berigtige, hvad et ubesindigt Øieblik havde bragt i Ulave. Nu stod Touren til Ridder Claus at forbauses ved Synet af hele Familiens grændseløse Forvivelse, men da Grunden hertil endelig blev ham bekjendt, trøstede han dem og svor, at saafremt Pigen vilde tage Forførelsen til Naade og denne satte nogen Priis paa at kaldes hans Søn, da skulde snart Alt blive godt. Derpaa ilede han hen til Sønnen, men fandt sig smerteligen skuffet, thi denne vidste ved at spotte over det Forhold, som herskede mellem hans Fader og denne, som han kaldte den, usle Prækkerfamilie, den naragtige Hex ude i Hulen, kort sagt ved paa alle Maader at trodse Faderen og bringe dennes Sorg og Harme til det Høieste, at han i Bund og Grund var det, hvortil han alt som Barn tegnede at blive. Han loe af Faderens Forbandelse, af at denne forbød ham, at komme sig for Øine, og han forlod Byen den samme Dag, uden nogensinde at lade høre fra sig. Først efter mange Aars Forløb erfoer Faderen tilfældigviis, at han levede i Udlandet.

Den bittreste Sorg omspændte den ædle Gubbes Hjerter. Hvad var nu det, som han og hans havde gjort for den brave Espen? Hvem af dem var nu den andens Skyldner? Espen var forhen lykkelig i sin Jordhytte og hans Familie med ham, nu nagede Fortvivelsen dem Alle, og denne var paaført disse, med den reneste Sjæleadel prydede Mennesker, ved et i Lasternes Dynd dybt nedjunket Afskum, og – o Jammer og Skjændsel! Dette Uhyre var hans Søn. Tungt hvilede Sorgen over Espens Huus, men visseligen hvilede den ligesaa tungt paa den gamle Ridders Hjerter. At give den dybt krænkede Familie fyldestgjørende Opreisning stod ikke i hans eller nogen Dødeligs Magt, man han pønsede Dag og Nat paa et Middel, hvorved han for Verden kunde give den et umiskjendeligt Beviis paa sin Agtelse, og paa, at det havde været hans oprigtige og inderligste Ønske at see sin og Espens Familie sammenbundne ved Slægtskabets Baand.

Snart stode Ridder Claus og Espen, Haand i Haand ved den Sidstes ulykkelige Datters Baare, hendes Hjerter var bristet under Kummerens Byrde, nu havde hun fundet Lise for al sin Qval. Ved Baarens anden Side stod Espens dybt nedbøjede Hustru med Børnene og iblandt disse saae Ridderen sin kjære, guullokke Søn, hvis Taarer blandedes med Signelils, der i barnlig Uskyld hvilede sit af Graad smertende Hoved imod hans, den kjære Pleiebroders Bryst. Nu troede Ridderen at have fundet det længe forgjæves søgte Middel, om det end laa noget fjernt i Tiden.

Da Drengen havde fyldt sit 16de Aar, erholdt han af Faderen det Løfte, til næste Vaar at maatte følge med i Krigen. Vaaren kom og Ridderens Haab smilede ved Synet af de Taarer, som Signelils Øine fældede ved Afskeden. Hans Haab smilede, da han i Kampens Hede saae Sønnens besindige Mod, og senere hørte den unge Helts første Vaabendaad omtales med Berømmelse. "Det sidste Skud", mente han, "er den gamle Stamme værdigt, Drotten vil, paa Grund af hans Tapperhed og de Tjenester, hans Fædre have ydet, give sit Bifald til hans Hjertes Valg, og Ingen vil vove at bebreide ham, at have ægtet en Hyrdes Datter. Han udsoner sin Broders Brøde, give sin Fader Ro i Graven og bliver selv lykkelig. Ak! hvor livsaligt for den trætte Gubbe at lægge sig til Hvile, efter et under tunge Sorgens Skyer tilbragt Liv, naar dog, paa dets Aften, Glædens Sol sender et Smil til hans matte Øie." Saaledes jubede den gode Olding i sit Hjerter, men Skjæbnen, den grumme, undte ham ikke denne Glædesstraale, hans Livs Aften skulde blive som dets Dag havde været, traurig og mørk. Flere bittre Sorger gjemtes endnu paa Bunden af hans Livsbæger.

Neppe 18 Aar gammel faldt hans elskede Søn som Helt, i Kampen for det dyrebare Fødeland. Han døde i Faderens Arme den Død, som Danmarks gjæve Sønner stedse ansaa for den skjønneste. Dannerkongen fandt aldrig mere den tappre Claus Manderup iblandt sine Mænd, men hans Minde levede der længe.

Den kjære Søster, den Eneste som saa ganske forstod hans og de Hjerter og dets Følelser, til hende vilde han bringe dette Sorgens Budskab, men ak! ogsaa hun var borte, og ved den Grav hvori Espen i Nattens Stilhed havde nedlagt hendes jordiske Støv, bad nu den arme Olding inderligt, at han snart maatte samles med de kjære forudgangne. Himlen hørte hans Bøn, det varede ikke længe, før Espen ligeledes viste ham den sidste Tjeneste, idet han beredede ham et Leie i Jordens Skjød. Men indtil hans sidste Stund var Tanken om at belønne den ærlige Espen hans eneste Beskjæftigelse, og faa Dage før Døden kaldte ham, nedlagde han hos Skatten et Pergament, hvorpaa hans sidste Villie var optegnet. Dette Document Indhold kundgjorde han Espen, ligesom han og overgav ham til Opbevaring en ligelydende Gjenpart. Dets Overholdelse bekræftedes af dem Begge ved gjensidig Ed og et ved denne høitidelige Act afbenyttet Crusifix blev tilligemed det kostbare Skrin nedsat i en stærk Egekiste, i hvilken Espen og senere hans Efterkommere Tid efter Anden ligeledes nedlagte forskjellige Documenter, dels Skatten dels ogsaa vigtige Familiebegivenheder betræffende.

Ifølge Claus Manderups sidste Villie skulde hans i Udlandet sig opholdende Søn aldeles have forbrudt sin Arveret, og var det mere en Følge af den i Oldingens Hjerter dybt rodfæstede Idee om Familiernes Forbindelse, end af Kjærlighed eller Omsorg for den Vanartedes Efterkommere, at disse ikke ligeledes vare udelukkede og Espen, til hvis Forsørgelse Fru Halmgaards Datter var overladt, indsat som Arving til det Hele, thi vare følgende Betingelser fastsatte for Skattens Modtager: han maatte være en ugift Mandsperson af Manderups Slægt, mellem 25 og 30 Aar og villig til af Espens Slægt at vælge sig en Hustru. Ligesaa tydelig røbede de Forpligtelser, som vare Espen og hans Efterkommere foreskrevne, at Tanken om denne Familieforbindelse alene havde beskæftiget Testators Sjæl. Vel paabød han ikke ligefrem Familiens Døttre, at forblive ugifte i Haabet om den

tilreisende Brudgom, men han yttrede dog det Ønske, at Familiefædrene saameget som muligt vilde have hans Yndlingsplan for Øie.

Haabet om denne ventende Brudgom kunde desuden ikke indgives de stakkels Piger, saasom Skatten og Alt, hvad dermed stod i Forbindelse, stedse skulde holdes skjult for den qvindelige Deel af Familien, med mindre Mandsstammen engang skulde see sin visse Undergang; da var det den sidstlevende Descendent paalagt, at meddele den hele Hemmelighed til den af Familiens ugiftede Qvinder, som han bedst syntes, dog fremfor enhver Anden hans egen Datter, saafremt han havde en saadan i ugift Stand og moden Alder, men hun skulde ikke alene sværge den Ed, som var enhver Skattens Overtager foreskrevet, men desuden forbinde sig til stedse at forblive ugift, med mindre at Skatten skulde blive hende affordret, i hvilket Tilfælde hun havde de foranførte Bestemmelser at følge.

Ridder Claus lod ligeledes før sin Død sin Søn, om hvis Opholdsted og Familieforhold han tilfældigviis havde erholdt Underretning, tilstille følgende, kun for denne fattelige Skrivelse:

”Den, som gav Afkald paa sit Fødelands Agtelse, sin Slægts Ære og sin Faders Kjærlighed, tabte saavel Borgerens som Sønnens Ret; dog skal hans Afkom ikke være det Forspildtes Gjenerhvervelse formeent. Medfølgende Nøgle aabner for den hos en ædel men dybt krænket Familie opbevarede Skat, men den kommer kun en Mand af den manderupske Slægt, i en Alder af 25 til 30 Aar, samt under visse Skatten vedlagte Betingelser, tilgode.”

Espen Pind, eller, som han kaldtes, Espen Mangepenge, overlevede ikke længe sin Ven Claus Manderup, han saa alle sine Børn, med undtagelse af Signelil, givte og lykkelige, før han vandrede heden. Den ældste Søn, som i Stillehed, men under de foreskrevne høitidelige Formaliteter, havde modtaget Skatten til Bevogtning, var fremdeles for Fru Halmgaards Datter, hvad hans Fader havde været for hendes Moder og Morbroder, og da ogsaa hun følte, at det lakkede af Enden, bad hun ham om, naar Tiden var kommen, at nedlægge hendes Liig ved hendes Moders Side, og dernæst tilstyrte Hulen, for at det Sted, der havde været hende og hendes Moder saa saare kjært, ikke skulde være udsat for nogen Vanhelligelse, og han gjorde, som hun forlangte.

Det vakte stor Forfærdelse, da Fru Halmgaards Hule fandtes indstyrtet. Ingen anede, at hun alt længe havde hvilet i sin Grav, da man bestandig, naar Nogen søgte Raad og Hjælp ved Hulen, i Datteren troede at see Moderen selv. ”See” sagde man nu ”en naturlig Død kunde aldrig ramme Fru Halmgaard, thi maatte der et Under til. Jorden maatte revne for at opsluge hende levende.” Denne sidste Formodning opstod deraf, at der ved Sammenstyrtningen var fremkommen en temmelig dyb Kløft i Jorden. Denne Kløft hvis Skraaninger senere ere bevoxede med Krat, bærer endnu den Dag i dag Navnet ”Halmgaards Hule,” den er beliggende tæt udenfor den nuværende Landsbye Slingerup og paavises af ethvert adspurgt Barn i Egnen.

Endskjønt vi see os istand til, ikke alene at kunne følge Espen Pinds Slægt, Mand for Mand, men endog at kunne angive Dag og Dato for mangfoldige Dødsfald, Bryllupper, Barnefødsler og andre vigtige Familie-begivenheder, saa ville vi dog forbigaae alt Saadant, som Noget, der hverken kunde interessere Læseren eller os, dog Eet bør vi ingenlunde forbigaae, nemlig at give Familien det skønne Vidnesbyrd, at den indtil sin sidste Mand bevarede sin nedarvede Ærlighed og sine jevne, men rene Sæder. At Skatten, som var betroet til dens Varetægt, engang gik forloren, var en Følge af et pludselig Dødsfald og kan saaledes ikke tilregnes Familien som Skjødsløshed. Skattens Gjenopdagelse efter omtrent et halvhundrede Aars forløb skyldes en i Danmarks Aarbøger med uudslettelige Træk skreven Begivenhed, nemlig det engelske Overfald i Aaret 1807, thi da Christen Mangepenge, som

paa den Tid levede og af Skjæbnen var udseet til at slutte Stammens Mandslinie, af Frygt for Fjenderne, som vare trængte ind i Landet, vilde i sin Kjelder nedgrave sit Mamon, stødte han uformodet paa den før aldeles tabt anseete Kiste. Høist mærkværdig var det at Skatten netop nu, da Stammen var saa nær ved at uddøe, skulde komme for Lyset, men at den samme Begivenhed, som ledede hertil, tillige bibragte et Skud af den i umindelige Tider for uddød ansete manderupske Slægt, syntes virkelig at grændse til det Vidunderlige, og dog var det saa.

Heldigviis gjæstedes Byen ikke af Fjenderne før efter Kjøbenhavns Overgivelse, ei heller var det Troppcorps, som da drog derind, egentlige Engelskmænd, om de end hørte til disse, det var en Esquadron hannoveranske Husarer. Vagtmesteren ved denne fik tilfældigviis Øie paa Christens smukke Datter, hans eneste Barn, og som ved et Trylleslag antændtes øieblikkeligen Begges Hjerter af Kjærlighed, hos Pigen i den Grad, at hun, da Vagtmesteren om faa Dage med Esquadronen forlod Byen, kastedes paa et langvarigt Sygeleie, der nær var blevet hendes Dødsleie. At den i Ynglingens Bryst havde slaaet ligesaa dyb Rod, derpaa vil man i det Følgende finde fyldestgjørende Beviis.

Da Englænderne endelig vare dragne ud af Landet, gav Christen sig endnu god Tid, før han skred til at optage sine nedgravede Kostbarheder, men da han, som sidste Mand af Ætten, ifølge sine Forfædres Tilsagn, før sin Død skulde overlevere den til Familiens Vareægt anbettede, forsvundne og atter fremkomne Skat, til sin Datter, saa fandt han det bedst, med det samme at faae dette bragt i Rigtighed. Og da en saadan Overlevering, ifølge ældgammel Bestemmelse, skulde finde Sted i tvende agtbare Borgeres Overværelse, saa hidkaldte han tvende af sine Venner, ved Hvis Hjælp det Hele blev optaget. Hans egne Sager sattes tilside, hvorimod han i spændt Forventning aabnede den Egekiste, hvori Skrinet, som indesluttede den fremmede Skat, var forvaret. Foruden dette fandtes i Egekisten det Crucifix, hvorved Ridder Claus og Espen Pind havde svoret, samt endelig en betydelig Deel Documenter og Brevskaber.

Forsaavidt disse Documenter og Breve vare affattede i det danske Sprog, bleve de øieblikkeligt aabnede og ved fælleds Hjælp læste, hvorved meget aabenbares, saavel angaaende Skattens Bestemmelse, som og om Christens Slægt. Men da flere Individer af denne til forskellige Tider, nogle som Handelsmænd andre som Haandværkere, havde bereist fremmede Lande, og enkelte af disse endog der taget stadigt Ophold og med Tiden forglemt det kjære Modersmaal, saa vare flere af Brevene affattede i fremmede Sprog, som hverken Christen eller hans tvende Venner forstode. En fjerde, med Sprogkundskaber begavet Mand blev altsaa nødvendig, og denne fandtes i en for kort Tid siden ankommen Væversvend. Men denne Person gjorde man nu ogsaa bekjendt med disse Breves Indhold, der vidnede om, at skjøndt Dansken vel med Tiden kan glemme sit Modersmaal, saa glemmer han dog aldrig sit evig elskte Fødeland. Alle disse Breve vidnede tillige om, at Bestræbelser efter at opdage den manderupske Slægt, hvilke man altid havde anseet som en hellig Pligt, stedse vare forblevne frugtesløse.

Men jo længere Væversvenden læste i disse Breve, des mere underlig blev han tilmode, endeligen sprang han op og bortfjernede sig hurtig og taus, efterladende de tre Mænd i stor Forundring over hans Adfærd. Men Aarsagen til denne opklaredes senere: Fyren vare nemlig ingen anden end den hannoveranske Vagtmester, der som Defecteur var bleven tilbage, da de fjendtlige Tropper forlode Landet, han var da som Væversvend og under et paataget Navn vendt tilbage til det Sted, hvor han følte sit Hjerte bundet, skjøndt han ikke turde nære mindste Haab om sin Kjærligheds Lykke. Nu bliver han tilfældigviis opfordret til at læse disse gamle Breve og finder der Navnet Manderup som er hans eget rette Familienavn, saa ofte gjentaget, finder endelig at en usynlig Haand

har ledet hans Fjed; han seer sin Skjæbne, sin Lykke, paa en saa forunderlig Maade og i en længst Forsvunden Tid bestemt, han svimler og kan ikke fatte sig.

At Manderup virkelig var hans Navn, beviste han ved adskillige Documenter angaaende saavel hans militaire som civile Forhold, og om at han nedstammede fra den i Brevene omtalte Slægt, fjernedes enhver mulig Tvivl, da han fremkom med den i Form af et M forarbejdede Sølvnøgle og man ved at prøve denne i forskellige af de dybt indskaarne Bogstaver i Skrinets Sølvbeslag, endelig saa Skrinet aabne sig. Om sin Familie vidste han kun Følgende at fortælle.

Hans Fader var en fattig Væver, hvis Forældre ikke efterlode ham Andet en hiin, i en simpel Metalcapsel indesluttede Nøgle, til hvilken et dunkelt Sagn, fra en længst forsvunden Tid knyttede det Løfte, at Familien ved denne Nøgle skulde komme til stor Velstand. Denne Mand havde i sin Ungdom tjent som Soldat, men senere slaaet sig til Ro ved Væven, og i endeel Aar været bosat i Hannover indtil han for faa Aar siden var bleven forskrevet til at forestaae et Fabrik i Elberfeldt. Sønnen, som tidligt havde maattet hjælpe ham i Professionen, hørte saalænge paa Faderens Fortællinger om sit fordums muntre Krigerliv, indtil Lysten opvæktes hos ham til paa samme Bane at søge sin Lykke. Han blev Husar og havde allerede tjent sig op til Vagtmester, da Regimentet beordredes til Deeltagelse i det engelske Tog mod Danmark i Aaret 1807. Hvor gjerne den unge Mand havde ønsket at besøge det Land, hvorfra hans Forfædre, efter Sagnet, skulde nedstamme, saa var det ham dog meget imod, at gjæste det paa en saadan Maade. Som Ven vilde han gjerne have draget did, som ærlig Fjende, der varsler sin Modstander kunde endog passere, men som Voldsmanden, der styrter sig over det intet anende Offer, dette Hverv fandt han ligesaa æreløst, som uretfærdigt, thi gjorde han Alt for at unddrage sig for Deeltagelse deri og Tanken om at desertere slog allerede dengang Rod hos ham, men Leiligheden fattedes at bringe Forsættet i Udførelse, han maatte følge et Kald, der nu, da det havde tabt enhver Tilløkkelse, med hver Dag blev ham byrdefuldere, modbydeligere og tilsidst aldeles ufordrageligt, dog vilde han sandsynligviis have udsat denne mod Krigeræren og Loven i lige høi Grad stridende Handling, indtil han igjen havde forladt Danmark, men Kjærlighedens Magt er stor, den satte ham pludseligt ud over alle Betænkeligheder.

Da Christen havde erfaret alt dette, takkede han Gud inderligt, fordi Alt styredes til en god Ende. Han havde samme Dag med blødende Hjerter tilkjendegivet sin Datter, at hun for stedse maatte give Afkald paa Ægtestandens Glæder, nu svulmede Faderhertet af Fryd, da han bød hende at fremstille sig for den, der af Skjæbnen var hende sendt og udkaaret til Ægtefælle. Nu var det hendes Hjerter, der maatte bløde, thi hun tænkte paa den med hendes Hjerter, hendes Lykke og Fred bortdragne Husar-Vagtmester. Dette tilstod hun nu i sin Qvide, for Faderen, tilføiende, at hun for Alteret vilde blive en Bedragerske, en Meenederske. Hun misforstod for første Gang Faderens Følelser, men det var ogsaa den første Gang han bedrog hende. "Skjæbnen byder!" var Alt hvad han formaaede at fremføre og hun maatte adlyde. Snart stod hun for den Frygtede; et "Ak!" undslap hendes Bryst og hun laae i den Elskedes Arme. Alt var saa godt, som nogen af Parterne kunde tænke eller ønske. Store Stene vare væltede fra de stakkels Hjerter og man kunde saaledes med lettet Bryst tage fat paa Ibenholtsskrinet.

"Her er et Stykke til Dig, min Tøs!" sagde den hjertensglade Christen, efter at have til beleiligere Tid henlagt nogle af Skrinet fremtagne Papirer, idet han satte en med funkende Ædelstene besat Brudekrone paa Bordet, fremdeles fremtog han et massivt Guldbæger, hvis Fod ligeledes var prydet med røde og grønne Stene, en Monstrants ogsaa af Guld, en Halskjæde, hvori taltes 50 Amethyst, 6 Rader kostbare Perler i en Æske af Beensteen, hvis Laag bestod af en i Guld indfattet, grøn Steen, tvende Armbaand af Guld med Karmoisinrøde Stene, en Rosenkrands af

matslebne Perler, en Armring, tre mindre Halskjæder, forskellige andre Guldsmykker, et Drikkehorn af drevet Sølv, en Sølvkande i hvis Laag et Vaaben (formodentlig det Manderupske) var indgravet, 5 Sølvbægre med forskellige Vaaben eller Bomærker, adskillige sjeldne Guld- og Sølvmynter samt andre mindre Gjenstande af samme Metalart og endelig betydelige Summer i gangbar Guld- og Sølvmynt, indpakkede i forskellige Skriin og Æsker, hvis Værdi alene vilde udgjøre en lille Rigdom.

Da Eduard Manderup (dette var Hannoveranerens rette Navn) var villig til at indgaae enhver Forpligtelse, som i de gamle Documenter var Skattens Overtager foreskrevet, selv den at tage den vakkre Ingeborg tilægte, saa fulgte snart deres Bryllup, som feiredes i al Stilhed og uden Bram, thi Christen laae meget syg og døde, veltilfreds med sin Skjæbne, faa Dager derefter. Hans tvende Venner, som havde overværet saavel Skattens Opgravning som de senere paafulgte Begivenheder, havde uden Tvivl ham at takke for, at deres Kaar mærkeligt forbedredes. De unge Folk reiste til Elberfeldt, hvor Mandens Moder boede som Enke og hvor han skal have oprettet et meget stort Klædefabrik og være anseet ikke alene for en af de rigeste Fabrikherrer, men tillige for en af de meest humane og velgjørende Mænd i Egnen.

Angaaende Gaardene Manderup og Qvinderup have vi endnu til Slutningen at anføre, at ethvert Spor af selve Gaardene er aldeles forsvundet, og Læseren maa saaledes lade sig nøie med en Henviisning til tvende mellem Slangerup og Frederikssund, i kort Afstand fra hinanden beliggende smaae Landsbyer, hvoraf den ene bærer Navnet Manderup og den anden, som er den mindste af begge, Qvinderup, hvilket i det mindste leder til den Formodning, at hine i denne Fortælling omhandlede Gaarde vel maae have staaet hvor nu disse Byer befindes og at nogle af de her berørte Personer i en længst forsvunden Tid der have færdedes i deres Livs Sysler.